

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zpravodaj je tištěn na papíru původem z lesů s certifikátem FSC (Forest Stewardship Council), kde se hospodáří sociálně a ekologicky šetrným způsobem podle stanovených standardů.

Foto Eva Veverková

Střídání ministrů životního prostředí

„Jsem rád, že za těch sedm měsíců, kdy jsem mohl stát v čele Ministerstva životního prostředí, se podařilo splnit to podstatné, s čím jsem do funkce přicházel,“ shrnul Ladislav Miko, který posledního listopadového dne předal funkci ministra životního prostředí Janu Dusíkovi.

Za dobu působení ministra Mika poslanecká sněmovna přijala klíčovou novelu zákona o ochraně přírody, která zajišťuje lepší ochranu stromů před kácením a ruší nesystémové udělování výjimek ze zákona vládou. Nařízení vlády o evropsky významných lokalitách rozšířilo soustavu Natura 2000 z 9,25 % území České republiky na 10,11 %. Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) – po přehlasování prezidentova veta poslaneckou sněmovnou na začátku prosince – zajišťuje veřejnosti lepší přístup k právní ochraně u posuzovaných záměrů. Je vyřešeno jedenáct sporů s Evropskou komisí z jedenadvaceti, které byly vedeny v květnu 2009, u čtyř dalších na-

stal pozitivní posun. „Podařilo se posílit vnímání Ministerstva životního prostředí jako konstruktivního a věcného partnera,“ zdůrazňuje Ladislav Miko. MŽP navrhlo přijatelnou trasu některých kontroverzních dopravních staveb, obnovilo na Šumavě dialog s obcemi a připravilo pro ně dotační program. MŽP také pod vedením ministra Mika připravilo k vydání novátorskou Zprávu o stavu české přírody a krajiny v roce 2009. V řadě případů navazoval ministr Miko na práci svého předchůdce Martina Bursíka, například v aktualizaci Plánu odpadového hospodářství, dokončení návrhu Politiky ochrany klimatu. Ladislav Miko se nyní vrací ke své práci v Evropské komisi. V rozpracovaných úkolech bude pokračo-

OBSAH:

Události měsíce

Politika ochrany klimatu v ČR.....	2
EEA o plnění Kjótského protokolu	5
OSN: Šance pro klima.....	6
Zelené plíce světa	7
Ovzduší v Ostravě – mezinárodní problém..	9
Přijatelná trasa děčínského přivaděče	9
Zpráva o stavu české přírody a krajiny ...	10
Traviči dosud unikají spravedlnosti	11
Grónsko – země mizejícího ledu	13

Finance

Evropská komise schválila první velké vodo hospodářské projekty	15
--	----

Téma

Rozhovor: Jan Čeřovský	16
------------------------------	----

Obce a regiony

Mikroregion Záhoran: veřejně o veřejných problémech	20
--	----

Analýzy, souhrny, komentáře

Jak se EU shodovala na pozici pro klimatický summit	22
Systém energetického managementu ..	26
Strom roku	27
Celosvětový kongres o divočině	29

vat nový ministr Jan Dusík, dosavadní první náměstek jak ministra Bursíka, tak ministra Mika. Půjde například o přípravu nového zákona o ochraně ovzduší, dopracování zákona o odpadech, jednání o návrzích Politiky ochrany klimatu a Státní energetické koncepce. První na pořadu je však nejdůležitější mezinárodní jednání posledních let – konference OSN o klimatu v Kodani.

(gá) Zdroj: MŽP

ZPRAVODAJ MŽP V ROCE 2010

Zpravodaj MŽP, Věstník MŽP a Zpravodaj EIA-IPPC-SEA se distribují v jednom balíčku. Chcete-li je **ZDARMA** odebrat, stačí oznámit svou adresu na e-mail: zpravodaj@mzp.cz.

Politika ochrany klimatu v ČR

Ministerstvo životního prostředí 22. října 2009 představilo a poté odeslalo do veřejného a meziresortního připomínkového řízení aktualizovaný návrh Politiky ochrany klimatu ČR. Návrh ukazuje, že Česká republika má možnost snižovat emise skleníkových plynů do roku 2020 o jednu pětinu ve srovnání s rokem 2005.

POLITIKA OCHRANY KLIMATU V ČESKÉ REPUBLICCE

Návrh Ministerstva životního prostředí ČR

Milí přátelé,

změna klimatu se stává každodenní realitou. Koncentrace skleníkových plynů v zemské atmosféře prokazatelně roste. Vědci z Mezivládního panelu pro změnu klimatu OSN přesvědčivě dokázali, že podnebí se opravdu mění a že člověk k této změně bezesporu přispívá. Nezastavíme-li emise skleníkových plynů, změny podnebí budou větší, než jaké lidstvo poznalo přinejmenším v posledním tisíciletí. A budou mít velmi dramatické humanitární dopady. Před světovým společenstvím proto stojí obtížný úkol: snížit emise skleníkových plynů a zároveň se na dopady změny klimatu důkladně připravit. Na místě nejsou ideologické debaty, ale reálné, efektivní a rychlé kroky.

Hlavní odpovědnost za odvrácení razantních globálních změn podnebí přirozeně nesou vyspělé státy, které také vypouštějí nejvíce skleníkových plynů. Především samy musí dále snižovat exhalace – a musí také pomoci rozvojovým zemím adaptovat se na měnící se podnebí. Pro ilustraci: zatímco Česká republika produkuje přes 14 tun skleníkových plynů na obyvatele a rok, Čína vypouští v přepočtu dvaapůlkrát méně, Indie sedmkrát a Keňa třicetkrát méně. Přitom právě tyto a další chudé země patří mezi nejohroženější.

Rok 2009 je z hlediska mezinárodního vyjednávání o ochraně klimatu klíčový. V prosinci se v Kodani koná rozhodující summit OSN, který svým významem, velikostí a ambicemi nemá v historii obdoby. České předsednictví EU mělo tu čest, že mohlo přispět k vyjednávání o nové mezinárodní klimatické dohodě, která naváže po roce 2012 na Kjótský protokol.

Dobře provedená opatření předejdou rozsáhlým negativním dopadům změny klimatu a zároveň budou mít pozitivní ekonomické přínosy. Rozhýbou moderní technologické inovace a zvýší energetickou nezávislost a účinnost – a sníží tak náklady na energii. Každá legislativa proto musí být sestavena tak, aby byla v prvé řadě motivací k investicím, nikoli jen restrikcí.

Ambicí Politiky ochrany klimatu České republiky je ukázat, že snižování emisí skleníkových plynů představuje nejen cestu k řešení hrozící klimatické krize, ale také příležitost k řešení krize ekonomické. Česká republika patří v přepočtu na obyvatele k největším evropským znečišťovatelům, pokud jde o emise skleníkových plynů. Ačkoli v posledních letech zaznamenáváme snižování energetické náročnosti našeho hospodářství, stále je o 45 % vyšší než ve vyspělých státech Evropské unie. Politika ochrany klimatu by měla přispět k přechodu českého hospodářství k nízkouhlíkové, energeticky úsporné ekonomice s efektivním využitím materiálových vstupů, produkcí výrobků s vysokou přidanou hodnotou a větší orientací na služby. Snižování emisí přinese nejen lepší životní prostředí, ale také konkurenceschopnější ekonomiku a nová pracovní místa.

Cílem Politiky ochrany klimatu je snížit tuzemské emise skleníkových plynů o 20 % mezi roky 2005 a 2020. Příležitostí je celá řada: úspory energie, vyšší podíl obnovitelných zdrojů a plynu, retrofity stávajících elektráren, modernizace průmyslových technologií, efektivnější nakládání s odpady, obměna vozového parku, šetrnější zemědělství a lesnictví. Najdete v ní konkrétní program propracovaných opatření, jež sníží emise i dovoz paliv, posílí energetickou bezpečnost, domácí průmysl a nastartuje inovace.

Inspirativní čtení přeje

*Ladislav Miko, ministr životního prostředí
Předmluva k Politice ochrany klimatu v České republice*

Kompletní návrh Politiky ochrany klimatu ČR je dostupný na www.mzp.cz.

Oproti roku 1990 můžeme skleníkové emise do roku 2020 snížit o 40 %,“ řekl ministr životního prostředí Ladislav Miko. V roce 2020 by roční emise skleníkových plynů mohly být až o 28 milionů tun nižší, než v roce 2005.

Podle propočtů nezávislého expertního týmu, který pro MŽP Politiku ochrany klimatu zpracovával, je dosažení tohoto cíle možné při realizaci všech navrhovaných opatření, a to za přijatelných ekonomických nákladů a bez výstavby nového jaderného zdroje. „Politika ochrany klimatu je zároveň naším jasným signálem pro blížící se klimatický summit OSN v dánské Kodani,“ dodal ministr Miko.

Navrhovaná opatření jsou podepřena důkladným vyčíslením nákladů a příspěvků ke snížení emisí skleníkových plynů. Zároveň návrh předkládá konkrétní kroky a úkoly, které by k redukci skleníkových emisí vedly.

Návrh Politiky ochrany klimatu obsahuje ucelený popis současného stavu a předestírá možnosti, které ve snižování člověkem působených skleníkových emisí má nejen stát, ale mají je i obce, kraje a jednotlivci.

Základ Politiky tvoří sada opatření pro všechna důležitá hospodářská odvětví. Jejich souhrnný potenciál do roku 2020 vyčísluje klimatická strategie takto:

- **V sektoru energetiky** existuje potenciál snížení o 13 milionů tun – díky vyššímu využití obnovitelných zdrojů pro výrobu

- ▲ **Návrh Politiky ochrany klimatu ČR představují novinářům: zleva mluvčí MŽP Jakub Kašpar, ministr životního prostředí Ladislav Miko, první náměstek ministra životního prostředí Jan Dusík a náměstek ministra životního prostředí pro ochranu klimatu a ovzduší Aleš Kuták.**

elektriny a tepla (9 milionů tun) a výrobu elektriny ze zemního plynu (4 miliony tun).

• **V oblasti konečné spotřeby energie (v domácnostech a komerční sféře)** existuje potenciál snížení emisí o 6 milionů tun. Největší potenciál je ve snižování energetické náročnosti budov, použití úspornějších spotřebičů a instalaci efektivnějších svítidel.

• **V průmyslu** existuje potenciál snížení emisí o 4 miliony tun. Lze je dosáhnout hospodárnějším nakládáním s teplem a elektrickou energií, jako je například využití pohonů s variabilní rychlostí, zavedení tepelného hospodářství apod.

• **V dopravě** přináší rostoucí efektivita vozidel snížení emisí o 2 miliony tun. K tomu je třeba přičíst také snížení emisí o 1 milion tun díky dosažení 10% podílu biopaliv, což předpokládá i schválený klimaticko-energetický balíček EU.

• Další snížení emisí přináší **zalesnění** části nevyužívané zemědělské půdy a **opatření v zemědělství**, jako je například poutání uhlíku v orné půdě a zvýšení efektivity (3 miliony tun).

„Česká republika má nyní, stejně jako ostatní evropské země, historickou možnost vydat se cestou k efektivní ekonomice

s nízkou spotřebou energií a především fosilních paliv. Pokud tuto možnost promarníme, může se velmi brzy stát, že si to budeme hořce vyčítat. Pokud budeme dnes váhat, v budoucnu můžeme za stejné kroky zaplatit zásadně více,“ říká ministr životního prostředí Ladislav Miko.

Česká republika produkuje přes 14 tun skleníkových plynů na obyvatele a rok. Pro srovnání: Čína vypouští v přepočtu dvaapůlkrát méně, Indie sedmkrát a Keňa třiatvacetkrát méně. Rovněž v evropském srovnání si nevedeme nejlépe, i zde jsou naše emise stále o 35 % vyšší, než je průměr EU.

Ministr průmyslu a obchodu Vladimír Tošovský předložil několik dní předtím návrh aktualizované Státní energetické koncepce. „Věcná provázanost s ochranou klimatu je evidentní. Považuji za zásadní, aby se diskuse o obou materiálech mohla vést ve stejnou dobu, proto jsme práce na dokončení Politiky ochrany klimatu o několik dní urychlili,“ řekl Ladislav Miko.

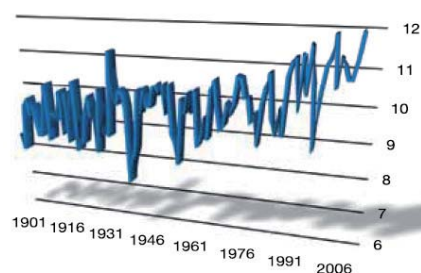
MŽP se, na rozdíl od MPO, nedomnívá, že by budoucnost české energetiky měla být založena především na uhlí a jádru s tím, že ČR bude usilovat o další neudržitelné zvyšování kapacit a následně i produkce elektriny, která bude pouze distribuována do okolních zemí bez snahy optimalizovat energetický mix a postupně dosáhnout

výrovnaných výroby a spotřeby a snížit tak emise skleníkových plynů, které by měly podle doporučení Mezivládního panelu pro změny klimatu (IPCC) do roku 2050 poklesnout o minimálně 80 % oproti roku 1990.

„Je nepříjemné nyní hovořit o prolomení územních limitů těžby hnědého uhlí v severních Čechách. Stejně tak není rozumné snižovat vysokou závislost na ruském plynu zvýšením závislosti na ruském jaderném palivu. Kromě toho, u nás se zemní plyn využívá téměř výhradně pro vytápění, jaderná technologie ale pro výrobu elektriny. Ta souvislost tam prakticky neexistuje. Návrhem MPO bychom jen zvýšili naši závislost na Rusku,“ shrnul ministr životního prostředí Ladislav Miko.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red), foto Eva Veverková, MŽP

▼ **Průběh průměrných ročních teplot v Praze. Zdroj: ČHMÚ.**

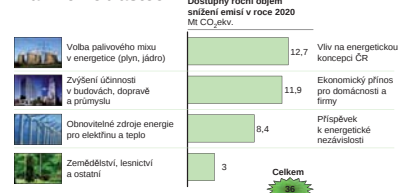
Cíl Politiky ochrany klimatu

- Cílem Politiky je snížení celkových emisí o 20 % mezi roky 2005 a 2020
- Odpovídá snížení ročních emisí o 28 Mt CO₂ekv.
 - 40 % v EU ETS
 - 11 % mimo EU ETS
- Vyžaduje implementaci
 - opatření stávajících + úpravy = 60 % snížení
 - opatření navrhovaných = 40 % snížení

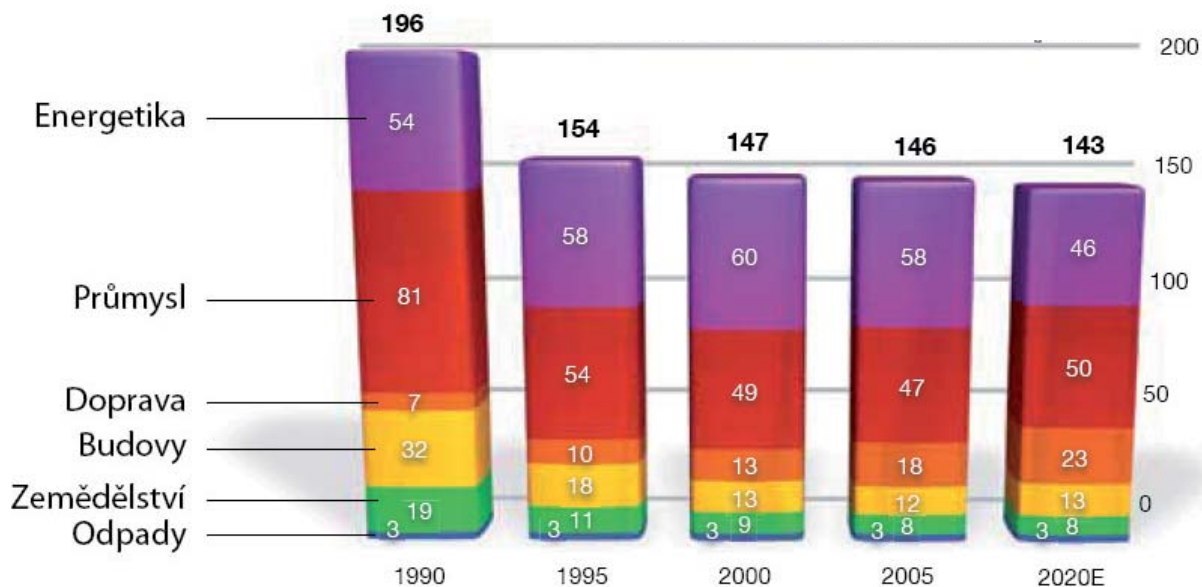
Porovnání s návrhem SEK

- Referenční scénáře jsou srovnatelné - vychází ze zprávy NEK
- POK však počítá se:
 - snížením spotřeby uhlí o polovinu
 - stavbou dvou bloků CCGT
 - větším podílem obnovitelných zdrojů
 - kogenerací především z plynu a biomasy
 - zlepšením využití jaderné energie

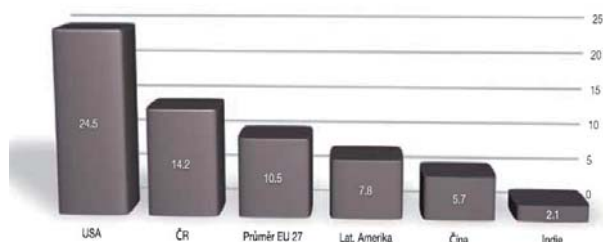
Potenciál snížení se nachází ve čtyřech hlavních oblastech

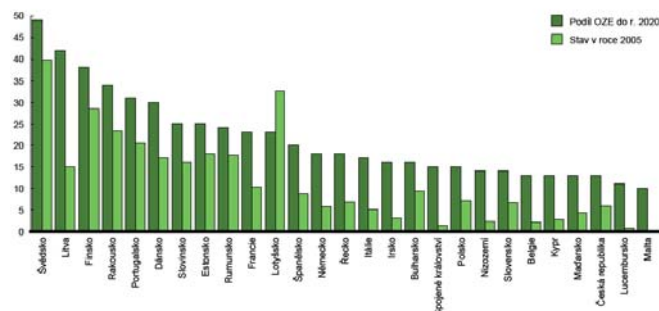
▼ **Vývoj skleníkových plynů dle referenčního scénáře Politiky ochrany klimatu ČR (v Mt CO₂ekv. za rok). Zdroj: MŽP, POK.**

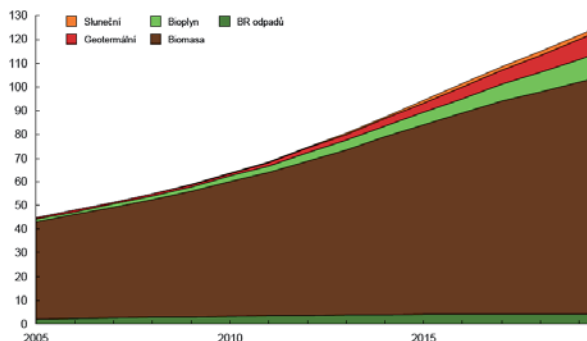
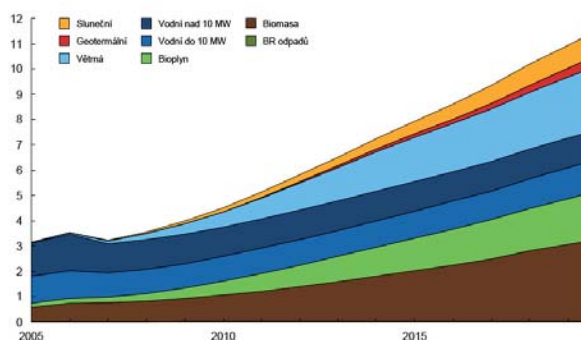
- ▼ Emise skleníkových plynů na obyvatele (v tunách emisí CO₂ ekv. za rok, 2005). Zdroj: EPA, UEA, UNFCCC, EIU.

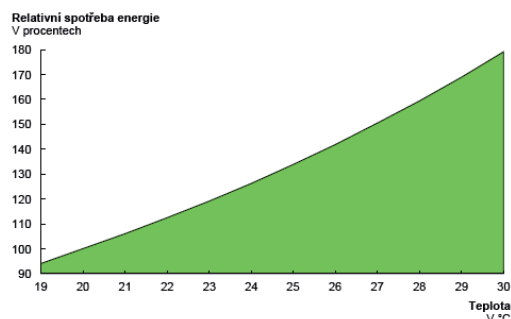
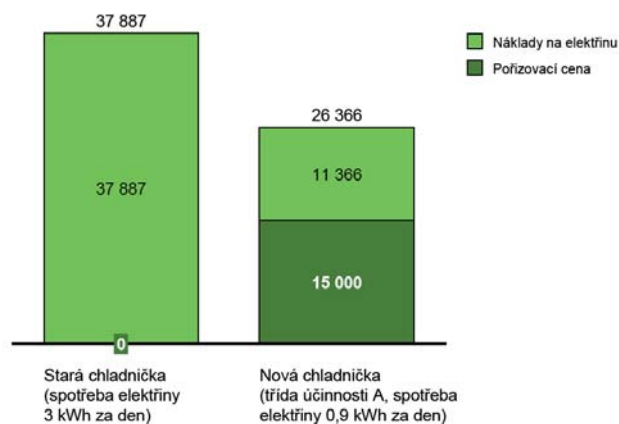
- ▼ Závazky pro jednotlivé členské země podle Směrnice o podpoře užívání energie z obnovitelných zdrojů (v procentech). Zdroj: EK.

- ▼ Předpoklad vývoje výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů (c TWh). Zdroj: POK.

- ▼ Porovnání nákladů na provoz staré a nové chladničky (10 let, v Kč – 3,46 Kč za kWh). Zdroj: www.uspornespotebice.cz

- ▲ Předpoklad vývoje výroby tepla z obnovitelných zdrojů (v PJ). Zdroj: POK.

- ▲ Závislost spotřeby energie na vnitřní teplotě. Zdroj: CiryPlan.

Termovizní snímek účinku zateplení obvodové fasády bytového domu. Zdroj: ENKI. ▼

Poslední přípravy před Kodaní

Naposledy před prosincovou kodaňskou konferencí Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu se sešli 21. října ministři životního prostředí zemí EU. Hlavním bodem zasedání Rady EU pro životní prostředí v Lucemburku proto bylo právě hledání společné evropské pozice pro jednání o Kodaňské dohodě, následnici Kjótského protokolu, jehož platnost vyprší v roce 2012.

Pokud chceme při jednáních s USA, Čínou a dalšími mezinárodními hráči dosáhnout úspěchu, musíme v Kodani vystupovat jednotně. Proto dnes potřebujeme jednomyslnou shodu všech členských států ke klíčovým tématům jako např. výše cíle snížení emisí skleníkových plynů včetně letecké a námořní dopravy či financování opatření v rozvojových zemích," předsedal ministr životního prostředí Ladislav Miko, který vedl českou delegaci.

Schválení závěrů Rady EU pro životní prostředí v Lucemburku uvítal ministr slovy: „Tyto závěry poslouží jako mandát pro evropské vyjednavače na nadcházející konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změnách klimatu v Kodani, kde má být v prosinci přijata nová mezinárodní dohoda o ochraně světového klimatu po roce 2012". Ministři životního prostředí tak vyslali jasný sig-

nál směrem ke Kodani, „což je důležité i vzhledem k tomu, že závěry Rady Ecofin ke klimatu z předchozího dne nebyly schváleny...". Nejvýznamnější problémy spojené s financováním se musely dále řešit na úrovni hlav států na nadcházející Evropské radě.

Ministr Miko pozitivně zhodnotil především to, že ministři životního prostředí EU byli schopni nalézt dohodu ve všech problematických bodech, kde panovaly značné rozpory mezi členskými státy EU. Jako příklad uvedl jednotný cíl pro redukci emisí skleníkových plynů v EU do roku 2050 o 80 – 95 % ve srovnání se základním rokem 1990. Významné je rovněž nalezení konsensu o globálních cílech pro emise z mezinárodní letecké a námořní dopravy a nakládání s přebytečnými jednotkami přiděleného množství (AAU) po roce 2012.

Obr: Vývoj jednání v oblasti změny klimatu mezi roky 1979–2009

1979	První světová klimatická konference (Ženeva)
1988	Založení IPCC (Toronto)
1989	První hodnotící zpráva IPCC
1990	Generální shromáždění OSN zahajuje vyjednávání o mezinárodní úmluvě o změně klimatu
1991	Mezivládní vyjednávací výbor přijímá Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu (UNFCCC)
1992	Světový summit o udržitelném rozvoji (Rio de Janeiro)
1994	Rámcová úmluva OSN o změně klimatu vstupuje v platnost 1. Konference smluvních stran UNFCCC v Berlíně (COP-1)
1995	Druhá hodnotící zpráva IPCC
1997	3. Konference smluvních stran UNFCCC v Kjótu (COP-3), přijetí Kjótského protokolu
2001	Třetí hodnotící zpráva IPCC
2002	Světový summit o udržitelném rozvoji
2005	Kjótský protokol vstupuje v platnost
2007	13. Konference smluvních stran UNFCCC na Bali (COP-13), přijetí „Cestovní mapy z Bali“ Čtvrtá hodnotící zpráva IPCC
2009	15. Konference smluvních stran UNFCCC v Kodani (COP-15)

Více o přípravě kodaňského klimatického summitu v tomto čísle Zpravodaje v rubrice Analýzy, souhrny, komentáře.

*Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

Evropská agentura pro životní prostředí o plnění závazků Kjótského protokolu

Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) vydala v listopadu zprávu o plnění závazků Kjótského protokolu ze strany EU.

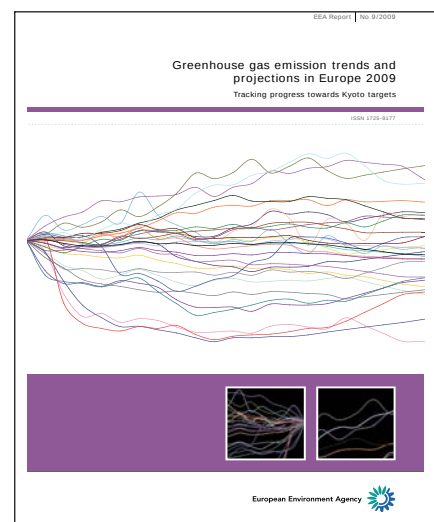
Zpráva EEA připisuje Evropské unii a jejím členským státům velice dobré výsledky v cestě ke smluvnímu snižování emisí skleníkových plynů. Jestliže se členské státy zavázaly ke snížení emisí v průběhu 2008 – 2012 o 8 % v poměru před rokem 1990 (mezi ně patří i Česká republika), zpráva EEA potvrzuje fakt, že celkové snížení emisí může dosahovat až 13 %.

Evropská komise současně vydala sdělení Pokrok v dosahování cílů Kjótského protokolu, které analyzuje dosavadní vývoj a trendy ve snižování emisí, projekce členských států

a praktická opatření, která vedou k navýšení redukčního procenta. Zvláštní důraz je kladen na vliv Evropského systému obchodování s emisními povolenkami (EU ETS) a snižování emisí v sektorech mimo tuto oblast.

Celkové znění zprávy EEA naleznete na <http://www.eea.europa.eu/>. Sdělení Evropské Komise naleznete na: http://ec.europa.eu/environment/climat/pdf/gge/com_2009_630.pdf http://ec.europa.eu/environment/climat/pdf/gge/sec_2009_1581.pdf

*Petra Roubíčková, tisková mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

Kampaň OSN Šance pro klima

Globální kampaň Organizace spojených národů za uzavření účinné dohody o ochraně klimatu oficiálně podpořil ministr životního prostředí Ladislav Miko. Kampaň Seal the Deal je v České republice prezentována pod názvem Šance pro klima.

Ministr Miko zdůraznil, že v EU panuje shoda o nutnosti snížit emise skleníkových plynů do roku 2050 o 80 – 95 procent ve srovnání s rokem 1990. Připomněl i význam dosažení konsensu na evropské úrovni o globálních cílech pro emise z mezinárodní letecké a námořní dopravy. „Nyní je klíčové dosáhnout globální dohody v Kodani. Uvědomují si to i miliony lidí na celém světě, kteří směrem k nám, politikům, vysílají silné signály. I tento tlak sehraje při finálních vyjednáváních významnou roli. Podporou kampaně OSN Šance pro klima vysíláme do světa signál, že České republice na uzavření dohody v Kodani záleží,“ řekl ministr Ladislav Miko.

„Musíme jednat teď. Naše děti už musí žít v bezuhlíkové ekonomice. Vyspělé státy musí umožnit rozvojem státům, aby se na potírání klimatické změny mohly podílet, a to poskytnutím dostatečných fondů a transferem vyspělých technologií. V Kodani musíme dosáhnout dohody, je to ta nejlepší šance pro klima,“ řekl poslanec Parlamentu ČR Martin Bursík, který osobně zaštitil kampaň Seal the Deal v České republice. „Ochrana klimatu není už jen otázkou environmentální. Zasaahuje do oblasti sociální, rozvojové i bezpečnostní. Není vůbec náhodou, že se dostala až na samý vrchol globální politické agendy. Kodaňská konference je obrov-

skou příležitostí nastavit závazná pravidla pro budoucí zelený ekonomický rozvoj a ochranu Země.“

Jedním z nejsilnějších světových advokátů klimatu je generální tajemník OSN Pan Ki-Mun. Ve svém poselství ke Dni Spojených národů říká, že současné globální krize, včetně ekonomické a klimatické, dobře ilustrují realitu 21. století: sdílíme jednu planetu, jeden společný domov. Lidstvo jako celek i jednotlivé státy budou plavat spolu, nebo se společně potopí. „Potřebujeme silnou dohodu o klimatu. Úspěch na konferenci v Kodani se může stát neúčinnějším stimulem pro další vývoj světové ekonomiky. Zvedne se vlna inovací a investic do čistých energií. Investice do zelené ekonomiky není jen možností volby. Je to chytrá investice do lepší budoucnosti,“ říká šéf OSN.

Šanci pro klima podpořil také náměstek ministra životního prostředí Jan Dusík. „V Kodani potřebujeme dosáhnout skutečně globální dohody. Přijaté závazky musí dát rozumnou naději, že se změnu klimatu podaří udržet v přijatelných mezích. Jednání jsou sice tvrdá a složitá, ale je to problém řešitelný. Potřebné finanční prostředky nejsou astronomické – zejména v porovnání s ekonomickými dopady neřešení – a potřebné technologie buďto už máme, nebo je postupně získáme. Jde tedy zejména o politickou vůli jednotlivých států se

dohodnout. Věřím, že se to podaří. Kodaň je velkou nadějí pro světové klima,“ řekl náměstek ministra Dusík.

Součástí kampaně je i petice za dosažení komplexní a spravedlivé úmluvy na pro-sincové konferenci OSN v Kodani. „Kampaň byla zahájena symbolicky u příležitosti Světového dne životního prostředí. Jejím hlavním komunikačním nástrojem je internetová stránka www.sealthedeal2009.org. K petici kampaně se již připojilo více než 340 tisíc lidí ze všech kontinentů,“ řekl vedoucí pražské informační kanceláře OSN Michal Broža. „Věřím, že podpora, jaké se kampani dostalo od vedení ministerstva životního prostředí a osobně od Martina Bursíka, pomůže zvýšit povědomí o důležitosti ochrany klimatu u české veřejnosti,“ dodal.

Ministr životního prostředí Ladislav Miko a jeho první náměstek Jan Dusík se připojili k poslanci Martinu Bursíkovi s podporou globální kampaně OSN Seal the Deal (Šance pro klima) symbolicky v předvečer Dne Spojených národů, připomíná-ného každoročně 24. října.

Více o kampani:

www.sealthedeal2009.org (anglicky),
www.osn.cz (česky)

*Jana Fantová, Informační centrum OSN
v Praze, upraveno (red)
Foto IC OSN v Praze*

▲ Ministr životního prostředí Ladislav Miko podepisuje plakát kampaně OSN Šance pro klima.

▲ Plakát kampaně OSN Šance pro klima.

Zelené plíce světa

Ministr životního prostředí Ladislav Miko převzal záštitu nad projektem zachrany a obnovy deštného pralesa v Demokratické republice Kongo neziskové organizace World Green Lungs (Zelené plíce světa).

World Green Lungs vznikla jako humanitární nezisková organizace s cílem zachrany konkrétní plochy deštného pralesa v provincii Maniema v Demokratické republice Kongo (DR Kongo). Záměrem organizace je bojovat proti klimatickým změnám prostřednictvím obnovy deštného pralesa, přispět k záchraně tropických pralesů v DR Kongo a zároveň pomoci místním obyvatelům zavést udržitelné zemědělství a lesnictví. Aktivity organizace World's Green Lungs jsou podporovány také vládou DR Kongo.

Každý člověk se určitým dílem podílí na produkci oxidu uhličitého do ovzduší a tím přispívá ke skleníkovému efektu a klimatickým změnám. Tropický deštný prales je jedním z největších přirozených úložišť CO_2 . Jednou z možností, jak si „zamést“ svou uhlíkovou stopu, je podpořit iniciativu organizace World Green Lungs „Adopce pralesa“ a adoptovat si svůj strom či větší část pralesa v oblasti Maniema. Získané prostředky budou použity na znovuzalesnění již vykácených ob-

lastí, zlepšení životních a sociálních podmínek místních obyvatel a na podporu udržitelného rozvoje krajiny směrem k produkci potravin a kyslíku.

Pro první etapu projektu má organizace World's Green Lungs k dispozici 17 700 km^2 tropických pralesů ve středu DR Kongo v provincii Maniema. Pro další etapu je v sousedních oblastech k převedení pod správu organizace již nyní připraveno dalších 16 000 km^2 .

Kromě Adopce pralesa je v současné době realizován organizací World's Green Lungs také projekt Agroforestry. Jedná se o znovuzalesnění rozsáhlé (5 000 km^2) dříve vykácené plochy se sledováním vlivu na ekosystém. Jedním z výstupů projektu bude studie o vlivu obnovy lesa na změny klimatických podmínek v místní kraji-

ně, přilehlých oblastech i na změnu kontinentálního klimatu, která bude měřit a verifikovat globální společenský přínos těchto změn pomocí aplikace metodiky oceňování ekosystémových služeb.

Pro projekt vznikne v provincii Maniema energeticky nezávislé výzkumné centrum pro znovuzalesnění krajiny, zřízen systém lesních školek a pokusných ploch pro pěstování vhodné sadby k obnově lesa. Budou vyzkoušeny vhodné technologie, stroje a zařízení pro specifické místní podmínky obnovy a pěstování lesa. Budou využívány obnovitelné zdroje energie – malé vodní a solární elektrárny. Pro zaměstnance centra i místní obyvatele, kterých je 138 000, bude zajištěno odborné vzdělávání a zdravotní péče.

Více informací o World's Green Lungs naleznete na webových stránkách organizace www.greenlungs.net nebo www.adoptujstrom.cz.

*Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

Český energetický a ekologický projekt roku

Organizátoři celostátní soutěže Český energetický a ekologický projekt roku 2008, vypisované MPO a MŽP, zveřejnili začátkem listopadu nominace vybrané ze 41 přihlášených staveb a projektů.

Cílem soutěže je prezentovat nízkoenergetické a pasivní stavby a projekty v oblasti energetiky, které významným způsobem snižují energetickou náročnost, zvyšují energetickou účinnost a využití energetických zdrojů a přispívají tak ke zlepšení životního prostředí v ČR.

Soutěžní kategorie:

Stavby:

- A1) Nízkoenergetické a pasivní stavby investorů na území ČR
- A2) Akce investované ze strukturálních fondů

Projekty:

- B1) Projekty pro nízkoenergetické a pasivní domy
- B2) Projekty pro zvýšení energetické efektivity neobnovitelných zdrojů
- B3) Projekty pro využití biomasy produkované na území ČR
- B4) Projekty na snižování emisí skleníkových plynů
- B5) Projekty na snížení energetické náročnosti technologických procesů
- B6) Projekty na snížení energetické náročnosti dopravy

B7) Projekty na zvýšení integrace OZE do energetických sítí

Nominované projekty:

- Kogenerační jednotka využívající obnovitelné zdroje energie – Čáslav, přihlašovatel: Less & Energy, s. r. o.
- Rekonstrukce zdroje vytápění ZŠ a MŠ, Městys Lukavec, přihlašovatel: Regulus, s. r. o.
- Výroba paliv z biomasy Atel / Dávkování biomasy, přihlašovatel: Atel Energetika Zlín, s. r. o.
- Obytný soubor nízkoenergetických dřevostaveb, Jílové u Prahy, přihlašovatel: Direkt Development, s. r. o.
- NERO 2009 – nízkoenergetický rodinný dům, přihlašovatel: Atelier Náš dům, s. r. o.
- Úspory energie v oblasti osvětlení hotelu Prague Marriott ve spojení s programem green light, přihlašovatel: Prague Marriott Hotel
- Rotační vícepístový stroj pracující na principu Stirlingova termodynamického cyklu, přihlašovatel: Bedřich Kutil
- Likvidace skleníkových plynů na skládkách TKO Dáblice a Dolní Chabry, přihlašovatel: Tedom, s. r. o.
- Regionální centrum biotechnologických aplikací v molekulární ekologii živočichů, Studenec, okres Třebíč,

přihlašovatel: Asting CZ pasivní domy, s. r. o.

- Typ pasivního rodinného domu 28, Vsetín, přihlašovatel: Skarea, s. r. o.
- TriHybus: trojitě hybridní autobus s vodíkovými palivovými články, přihlašovatel: Ústav jaderného výzkumu Řež, a. s., Husinec

Nominované stavby:

- Nordica Ostrava, přihlašovatel: Skanska Property Czech Republic, s. r. o.
- Mateřská škola Minisvět Mrač, okr. Benešov, přihlašovatel: Atelier ARS, s. r. o.
- Nízkoenergetický bytový dům rezidence Měcholupy, přihlašovatel: JRD, s. r. o.
- Pasivní dům s využitím celulózy izolace, Písek, přihlašovatel: Isocell Vertriebs, GmbH
- Nový zdroj 660 MWe v elektrárně Ledvice, OB52.2 – Administrativní budova, elektrárna Ledvice, přihlašovatel: Metrostav, a. s.
- Montovaný dům ELK – Magic 159 P5, Sezimovo Ústí 2, přihlašovatel: ELK, a. s.

Informace o oceněních, o soutěži a jejich podmínkách najdete na stránkách organizátora: www.top-expo.cz

Tisková zpráva MŽP a partnerských institucí, upraveno (red)

Evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek

Od 9. listopadu 2009 je na internetu dostupný evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek (E-PRTR).

Evropský registr poskytuje přístup k informacím o únicích a přenosech znečišťujících látek ohlášeným za více než 24 000 provozoven ze všech členských zemí Evropské unie, Norska, Islandu a Lichtenštejnska. E-PRTR se nachází na stránkách <http://prtr.ec.europa.eu>. Vyhle-

dávání v E-PRTR je možné pomocí mapy <http://prtr.ec.europa.eu/MapSearch.aspx>

E-PRTR byl zřízen v roce 2006 a nahradil evropský registr emisí znečišťujících látek (EPER). V E-PRTR je sledováno 65 činností, 91 látek (skleníkové plyny, ostatní plyny, těžké kovy, pesticidy, organické chlorované lát-

ky atd.) a přenosy množství odpadů. Česká republika za první ohlašovací rok 2007 ohlásila do E-PRTR údaje o 617 provozovnách.

Další údaje budou do E-PRTR předávány členskými zeměmi za rok 2008 do konce března 2010.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

Ovzduší v Ostravě – mezinárodní problém

Ministerstvo životního prostředí České republiky a Moravskoslezský kraj jednaly 10. listopadu 2009 v Ostravě se zástupci polských institucí zabývajících se problematikou ochrany ovzduší.

Průmyslová oblast Slezské pánve patří z hlediska kvality ovzduší k nejproblematictějším evropským lokalitám. Vysoké imisní zatížení oblasti je způsobeno mimo jiné mimořádnou koncentrací průmyslových zdrojů emisí a geografickou pánevní polohou. Znečištění ovzduší poléťavým prachem je jedno z nejhorších v Evropě. O tom, že průmysl obou zemí ovlivňuje ovzduší země sousední, není pochyb, jen míra ovlivnění je dovozena zatím spíše spekulativně.

Na pracovní schůzce se zástupci české i polské strany, kterou vedla zástupkyně Ministerstva životního prostředí Polské republiky, informovali o způsobech monitoringu imisí v jednotlivých státech, zdrojích emisí i o nástrojích a koncepčních dokumentech, které používají ke stanovení

opatření ke zlepšení stavu ovzduší. Český hydrometeorologický ústav, pobočka Ostrava, představil nový společný česko-polský projekt, který by měl právě kvantifikovat míru a význam přeshraničního vlivu emisí a zmapovat významné zdroje emisí a rovněž založit trvalou společnou síť monitorovacích stanic.

„Osobně si velmi cením aktivity Ministerstva životního prostředí, které iniciovalo schůzku na této úrovni. Spolupráce pouze na úrovni regionů se v minulosti ukázala jako těžkopádná. Takto se účastníci jednání dohodli, že ministerstva budou spolupracovat v úrovni společné přípravy programových dokumentů, pochopitelně za účasti regionů a ty pak v rámci svých kompetencí je mohou realizovat. Pozitivní je zapojení i dalších in-

stitucí, jako je ČHMÚ a jeho polská obdoba, Zdravotního ústavu a dalších. Věřím, že výsledky této mezinárodní spolupráce, k níž mimo jiné všichni zúčastnění přistupují velmi pozitivně, stejně jako třeba finální závěry studie Akademie věd ČR, které očekáváme v příštím roce, pomohou vzbudit i pozornost na úrovni vlády a vyčlenit mimořádné prostředky k řešení mimořádné situace. Vláda v 90. letech minulého století přistoupila vstřícně k řešení stejné problematiky v severních Čechách, byť u nás problém nevyřeší plošná glynofikace sídel, jako tomu bylo například v Teplicích“ konstatoval Miroslav Novák, první náměstek hejtmana kraje.

Šárka Vlčková, tisková mluvčí Moravskoslezského kraje, upraveno (red)

Přijatelná trasa děčínského dálničního přivaděče

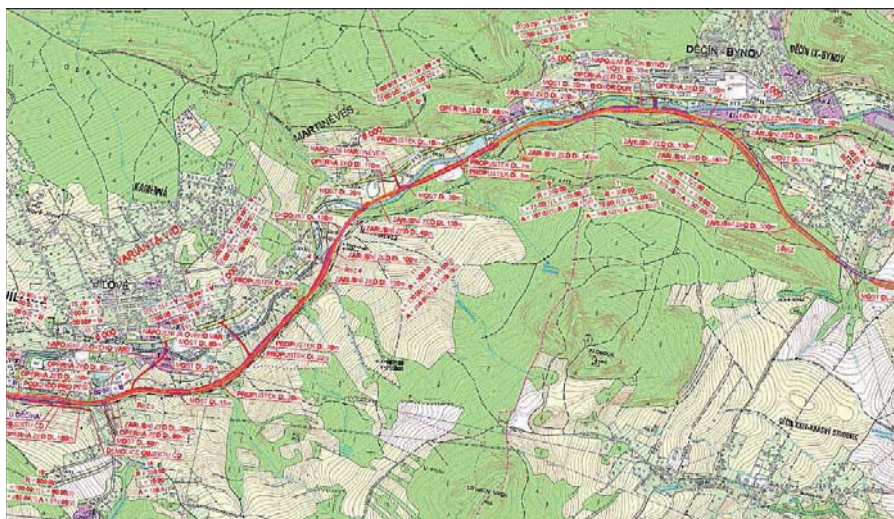
Ministerstvo životního prostředí připravilo návrh nové trasy přeložky silnice I/13 Děčín – D8, známou jako děčínský přivaděč, přijatelnou z pohledu ochrany přírody. Návrh nyní projednává s Ústeckým krajem, obcemi, Ministerstvem dopravy a Ředitelstvím silnic a dálnic.

Od Libouchce přes Jílové vede trasa v souběhu se železniční tratí č. 132, na rozhraní Martiněvsi a Bynova po dně údolí Jílovského potoka a poté prudce v zářezu stoupá okrajem lesa nad Horním Oldřichovem a nakonec dlouhým tunelem sestupuje do Děčína. Dořešit se ještě bude muset dolní vyústění tunelu v Děčíně, zda komplikované přímo na Nový most přes Labe anebo relativně jednoduše pod Chrochvicemi.

Správa CHKO České středohoří trasu považuje principiálně za akceptovatelnou. Bude nutno dopracovat jeden úsek u Jílového, technické detaily a začlenění stavby do cenné krajiny Českého středohoří. To již lze řešit v dalších stupních přípravy záměru.

„Po více než třiceti letech hledání se nám podařilo najít ekologicky přijatelnou trasu

Jílové – Martiněves – Bynov – Horní Oldřichov

přivaděče," řekl k úspěchu ministr životního prostředí Ladislav Miko, během jehož pětiměsíčního působení se již podařilo najít také přijatelné řešení průchodu 12 km rychlostní komunikace R55 přes Ptačí oblast Bzenecká Doubrava v okrese Hodonín.

„Nejtěžší na hledání přijatelné trasy bylo pochopit složitost území a doslova vyklíčekovat mezi zástavbou a mimořádně cennými územími přírody. Hledání se neobešlo bez jednoho zmařeného pokusu a trvalo celý rok," vysvětluje náměstek ministra Aleš Kuták, v jehož gesci proces dohledání přijatelné trasy přivaděče proběhl.

„Kvůli hustotě obytné zástavby a ochraňované ovzduší v Děčíně nelze najít napojení na stávající silnice v údolí Labe bez dlouhého tunelu. To oproti předchozí variantě přes Chrochvice zvyšuje celkovou cenu

přivaděče na 6 miliardy korun, bez ohledu na to, kudy vede od Libouchce," komentuje novou variantu specialista MŽP Martin Robeš, který trasu na druhý pokus spolu s autorizovanými projektanty vyhledal.

O tom, že environmentálně přijatelnou trasu přivaděče se pokusí najít MŽP, se do-

hodli v srpnu 2008 ministr životního prostředí Martin Bursík a ministr dopravy Aleš Řebíček poté, co MŽP vydalo stanovisko EIA, které mezi předloženými variantami A, B nenalezlo přijatelné řešení v úseku Modrá – Děčín.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

Část trasy děčínského dálničního přivaděče. Umístění přeložky se hledá více než 30 let. V srpnu 2008 se ministři dopravy a životního prostředí dohodli, že přijatelnou trasu se pokusí najít MŽP. To na základě prostudování podkladů vypracovalo náčrt trasy a v lednu 2009 zadalo jeho dopracování projektantem. První pokus (varianta C) byl sice mnohem lepší z hlediska zásahů do zástavby a krajinného rázu, ale stále ne přijatelný z hlediska vlivů na vzácné druhy (zejm. jinde nerostoucí orchideje) a les. MŽP na základě informací získaných při neúspěšném pokusu vypracovalo další náčrt a v červnu 2009 zadalo jeho dopracování projektantem. Druhý pokus (varianta D) je pro Správu CHKO přijatelný, pouze je třeba dorešit detail jednoho úseku mezi Jílovým a Modrou a vyústění tunelového úseku v Děčíně. Další části trasy najdete na www.mzp.cz.

Zdroj: MŽP

Zpráva o stavu české přírody a krajiny 2009

Zpráva, kterou 15. listopadu 2009 dostala na stůl vláda, představuje unikátní souhrn aktuálních dat a trendů ve vývoji české přírody a krajiny.

„Nejvýznamnější problémy české přírody a krajiny se dají popsat několika nečeskými slovy: urbanizace, fragmentace, unifikace a extenzifikace versus intenzifikace. Přibývá zastavěného území, výstavbou silnic se krajina drobí na menší plochy, takže se zmenšuje prostor pro život a migraci živočichů a rostlin. Vybetonovaná krajina hůř odolává přívalovým deštům a zvyšuje riziko povodní. Krajina se sjednocuje, ubývá pestrosti a různorodosti. A v neposlední řadě, zatímco v některých regionech se zvyšuje intenzita využití půdy, například zástavbou či intenzivním zemědělstvím, jinde se nechává půda zcela ladem. Pozitivní ale je, že nyní rovněž můžeme pozorovat návrat některých živočichů, například rysa," konstatuje ministr životního prostředí Ladislav Miko, jeden z editorů Zprávy.

Zpráva například konstatuje, že:

- Od roku 2000 každý den ubývá 10,7 hektaru zemědělské půdy. Tento trend má přitom stoupající tendenci. Zhoršuje schopnost krajiny zadržovat vodu.
- V období 1980 – 2005 klesl podíl dopravou nefragmentované krajiny z 81 % na 64 % rozlohy ČR. Tento trend stále pokračuje. Dochází tak k ohrožení existence významného počtu druhů. Na silnicích tak ročně zahyne na 570 000 zajíců, 52 000 srnců, 350 000 ježků, 70 000 bažantů a 50 000 kun.

- Jen asi 17 % plochy státu je tvořeno přírodními nebo přírodě blízkými stanovišti. Tři čtvrtiny z nich jsou navíc v nepříznivém stavu, a proto hůř odolávají vnějším vlivům. Zánikem jsou ohrožena vzácná stanoviště, která jsou vázána na specifické podmínky. Naopak běžná stanoviště se kvůli svým nárokům na prostředí mají tendenci rozšiřovat. Míží tak různorodost, krajina se unifikuje.

- Česká republika je z hlediska počtu vyskytujících se druhů (doposud zaznamenáno přibližně 80 tis. druhů) relativně bohatá. Třetina druhů je však na území ČR hodnocena jako ohrožená, stovky druhů u nás již vymřely či vymizely (84 druhů hub, 27 mechorostů, 118 cévnatých rostlin, 627 bezobratlých, 22 obratlovců). Přestává tak postupně platit, že území České republiky je v rámci evropských měřítek druhově rozmanité.

- Mezi vymírajícími druhy jsou především ty specializované, pokles je zaznamenán ale i u některých druhů dříve běžných (například skřivan polní). Původní druhy jsou také ohrožovány desítkami invazních druhů, které je často úplně vytlačí z jejich areálu.

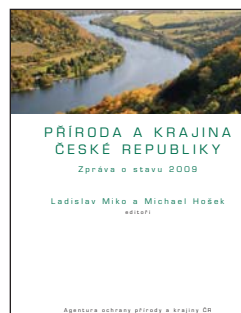
Faktografická Zpráva o stavu české přírody a krajiny – stav k roku 2009

je unikátním souhrnem dostupných informací. Je členěna na tři části: krajina, přírodní stanoviště a druhy. Obsahuje řadu grafů, fotografií a především konkrétních a srozumitelných příkladů. Poskytuje informace v širších souvislostech a bude sloužit jako podklad pro tvorbu politik, strategií a programů.

Petra Roubíčková, tisková mluvčí MŽP, upraveno (red)

Celou zprávu najdete na www.mzp.cz, později i v tištěné podobě na Informačním středisku MŽP a pracovištích Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (www.nature.cz). Jejimi editory jsou Ladislav Miko, ministr životního prostředí a Michael Hošek, náměstek ředitele Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Zdroj: MŽP

Ptačí oblasti Českobudějovické rybníky a Dehtář

Vláda ČR schválila 26. října návrh ministra životního prostředí Ladislava Mika na rozšíření seznamu území soustavy Natura 2000 o dvě jihočeské ptačí oblasti – Českobudějovické rybníky a Dehtář.

Obě ptačí oblasti jsou významnými lokalitami výskytu ptačích druhů chráněných evropskou směrnicí o ptácích i dalších ptačích druhů. „Ptačí oblast Českobudějovické rybníky je pravidelným hnízdištěm významné populace kvakoše nočního, rybáka obecného, slavíka modráčka a jde také o důležité tahové shromaždiště pro husu velkou a kopřivku obecnou. Ptačí oblast Dehtář je významným hnízdištěm rybáka obecného a podzimním shromaždištěm husy velké. Obě území bez výhrad splňují kritéria pro vymezení ptačích oblastí, daná evropskou směrnicí,“ vysvětlil ministr životního prostředí Ladislav Miko.

Cílem obou ptačích oblastí je zajištění optimálních podmínek pro uvedené druhy ptáků a jejich udržení v dlouhodobě příznivém stavu. Navrženy přitom byly tak, aby v obou územích zásadně neomezily současné aktivity, zejména rybníční hospodaření. Stav biotopů v obou ptačích oblastech byl po léta formován zejména způsobem rybníčního hospodaření na zdejších rybnících – pro udržení tohoto stavu je tedy zásadní nikoli jeho omezení, ale naopak zachování. Právě regulace dosavadního způsobu hospodaření přitom patřila mezi hlavní obavy Ministerstva zemědělství a rybníků.

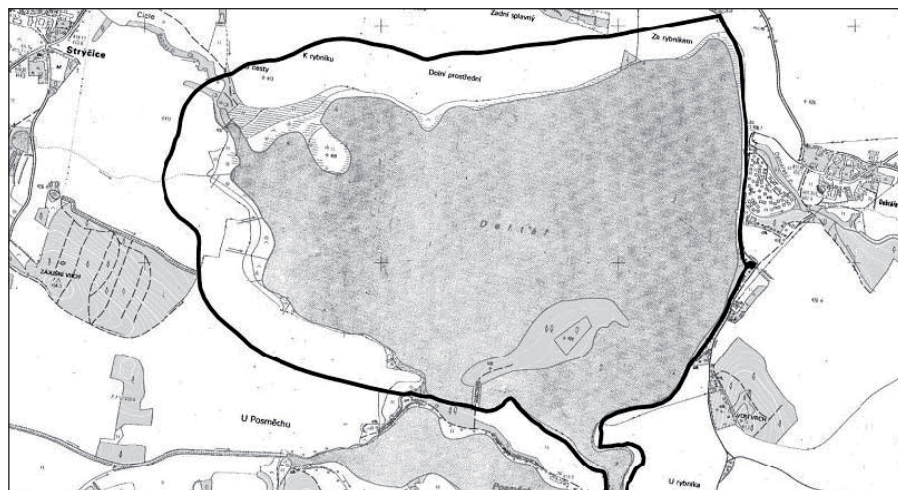
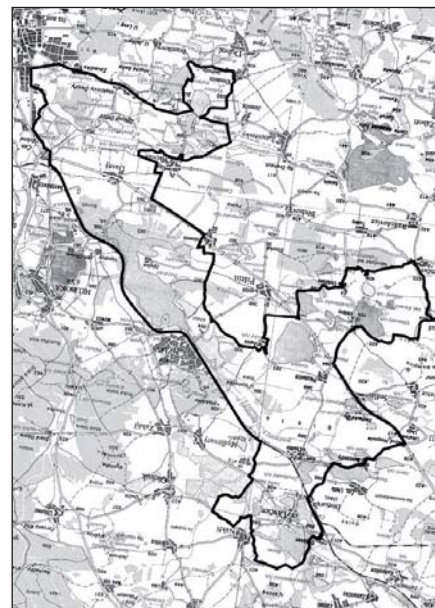
Ptačí oblasti tvoří spolu s evropsky významnými lokalitami soustavu Natura 2000, jejíž vymezení je povinností každého členského státu Evropské unie. Na území České republiky bylo navrženo celkem 41 ptačích

oblastí, z nichž většina byla vymezena již v r. 2004. Poslední zbývající, Českobudějovické rybníky a Dehtář, se však dlouho nedařilo dokončit kvůli námitkám Ministerstva zemědělství. České republice přitom již reálně hrozil soudní proces u evropského soudního dvora. Evropská komise vede proti České republice řízení pro nedostatečné naplnění požadavků evropské směrnice o ptácích.

Přehled všech doposud vymezených ptačích oblastí včetně příslušných nařízení vlády je k dispozici na adrese http://www.mzp.cz/cz/narizeni_vlady.

*Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

Orientační mapové vymezení ptačích oblastí Dehtář a Českobudějovické rybníky. Zdroj: MŽP

Traviči dosud unikají spravedlnosti

Koncem září byla na Voticku nalezena uhynulá samice orla skalního, vypuštěná v roce 2007 v rámci projektu zaměřeného na návrat tohoto kriticky ohroženého druhu do české přírody. Jak se vzápětí ukázalo, samice zemřela velmi krutým způsobem – byla otrávena karbofuranem.

„Je to bohužel jen jeden z mnoha obdobných případů otravy vzácných živočichů, ke kterým u nás dochází,“ řekl ministr život-

ního prostředí Ladislav Miko. Česká společnost ornitologická, která se problematikou trávení ptáků zabývá v projektu Volná křídla,

uvádí, že v České republice tímto drastickým způsobem ročně může zahynout až několik tisíc ptáků – nalezen je však pouze zlomek,

přibližně 50 případů ročně. Jen v letošním roce bylo evidováno 15 případů zahrnujících celkem 50 otrávených ptáků, z nichž 8 bylo kriticky ohrožených.

Otrávené návnady (např. kadávery, vnitřnosti, ryby či vejce) jsou kladeny volně v krajině pravděpodobně s cílem likvidace šelem jako je liška, kuna nebo vydra, případně i některých skupin ptáků (zejména krkavcovitých). Oběti otravy se však nakonec stává široké spektrum volně žijících živočichů, především dravců, a to včetně druhů zvláště chráněných, jejichž populace jsou velice nízké a úhyn každého jedince tak představuje závažné ohrožení přežití druhu v české přírodě. Typickým příkladem je orel mořský, pro jehož existenci a šíření je trávení významným limitujícím faktorem.

K trávení živočichů bývají zneužívány různé látky, karbofuran však v tomto směru vysoce převažuje. Jde o vysoce toxický jed, který byl účinnou látkou insekticidů Furadanů a dříve byl v nízkých koncentracích běžně používán v zemědělství na ochranu rostlin, současně však začal být zneužíván i k nelegálnímu trávení živočichů. Situaci bohužel nezměnil ani fakt, že jeho používání by-

lo loni v celé Evropské unii zakázáno a nelegální je nyní i jeho držení. Traviči však disponují zásobami tohoto přípravku, kterého pro zneužití vůbec není potřeba velké množství – na jednu návnadu postačuje několik kapek neředěného roztoku.

Karbofuran napadá nervovou soustavu a způsobuje celkové ochabnutí svalstva včetně svalů dýchacích. Otrávení živočichů pak umírají velmi drastickým způsobem – udušením za plného vědomí. I jiné zneužívané jedy způsobují krutou smrt. Trávení živočichů je tedy v rozporu nejen se zákonem o ochraně přírody a krajiny, ale i se zákonem na ochranu zvířat proti týrání a také s trestním zákoníkem, podle něhož je klasifikováno jako několik trestných činů.

Trávení živočichů je velkým problémem nejen v celé České republice, ale i v Evropě. Dopadení viníka je obtížné a u nás z tohoto trestného činu nebyl doposud nikdo usvědčen. Základním předpokladem pro úspěšné odhalení travičů je pečlivé a objektivní vyšetření každého podezřelého případu, včetně včasného provedení potřebných analýz a zajištění stop, což se bohužel ve většině případů neděje. „Úspěšné vy-

šetření jednotlivých případů velmi ztěžuje fakt, že je vyšetřují místní oddělení Policie ČR, kde osobní vazby mohou dořešení případů bránit. Vyšetřovatelům navíc chybí metodická pomoc a podpora z ústředí,“ říká Zdeněk Vermouzek z České společnosti ornitologické.

Ministerstvo životního prostředí a Česká společnost ornitologická se dlouhodobě snaží spolupracovat s Policejním prezidiem s cílem vzájemně provázet činnost všech zapojených složek (Policie ČR, Česká inspekce životního prostředí, Státní veterinární správa) a poskytnout objektivní metodickou podporu policejnímu vyšetřování. „Policejní prezidium nám sice obecně deklarovalo ochotu ke spolupráci, další konkrétně zaměřené výzvy však zatím vyslyšeny nebyly. Bez intenzivní vzájemné spolupráce však lze úspěšné dopadení pachatelů v České republice očekávat jen těžko,“ uzavírá ministr životního prostředí Ladislav Miko.

*Další informace: <http://www.orelskalni.cz>,
<http://www.karbofuran.cz>
Tisková zpráva MŽP
a České společnosti ornitologické*

Sport a rekreace v národních parcích

Ministr životního prostředí Ladislav Miko se v říjnu 2009 sešel se zástupci svazů a asociací, které sdružují lidi, trávící čas v přírodě sportem nebo aktivní rekreací. Tématem setkání byla vzájemná komunikace mezi těmito sdruženími a státní ochranou přírody při sportovních a rekreačních aktivitách v chráněných územích a především v národních parcích.

Schůzky se zúčastnil také náměstek ministra životního prostředí pro ochranu přírody a krajiny František Pelc, ředitel odboru péče o národní parky MŽP Vladimír Dolejší, ředitel Správy Krkonošského národního parku Jan Hřebačka, ředitel Správy NP České Švýcarsko Pavel Benda, ředitel Správy NP Podyjí Tomáš Rothrockl a Iveta Štefanová ze Správy NP Šumava. Na „druhé straně stolu“ zasedli zástupci Českého horolezeckého svazu, České asociace horských vůdců, České mountaibikové asociace, Klubu českých turistů, Svazu lyžařů ČR a Svazu vodáků ČR.

„Lidi, kteří tráví v přírodě aktivně svůj čas, považuji za skutečné partnery ochrany přírody. Proto jsem se chtěl sejit i s představiteli jejich zájmových a profesních organizací. Cílem schůzky bylo nastartovat nějaký systém vzájemné diskuse, výměny informací, námětů a připomí-

nek. Myslím, že v tomto ohledu schůzka svůj účel splnila,“ sdělil ministr životního prostředí Ladislav Miko. „Sportovní a rekreační aktivity mají pochopitelně své místo i v národních parcích. Jde ale o to, aby se ‚obě strany‘ dokázaly vzájemně chápat, aby ochrana přírody zbytečně nebránila neškodným aktivitám, a na druhou stranu, aby sportovci a turisté respektovali a nepoškozovali cennou přírodu, kterou národní parky chrání,“ dodal ministr Miko.

Diskuse při tomto setkání ukázala, že komunikace mezi sportovními sdruženími a ochranou přírody probíhá ve všech českých národních parcích, v řadě případů jsou zástupci organizací zároveň členy rad jednotlivých národních parků. Přesto debata ukázala i na řadu sporných otázek a problematických bodů. „Jsem přesvědčený, že řadu z těchto – někdy i letitých – neuralgických bodů je možné vyřešit,“ vyjádřil se ministr Miko.

Ministr oslovil všechna zúčastněná sdružení, aby své náměty, připomínky nebo upozornění na zbytečné problémy a konflikty adresovala náměstkovi ministra pro ochranu přírody a krajiny Františku Pelcovi. Zároveň bylo dohodnuto, že již existující Odborná skupina pro rekreaci, sport a turistiku při Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR, zabývající se sportem a rekreací na území chráněných krajinných oblastí, se rozšíří o stejnou tematiku v národních parcích. „Řada problémů totiž vyplývá z nedostatku vzájemného pochopení nebo z osobních vztahů v konkrétních lokalitách. Pracovní skupina může fungovat jako jakási střeška, která může takové případy pomoci vyřešit,“ vysvětluje František Pelc.

*Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)*

Grónsko – země mizejícího ledu

Pražské Kulturní centrum Zahrada patřilo od 15. října do 15. listopadu Grónsku. V jeho prostorách probíhal komponovaný projekt nazvaný Grónsko, země mizejícího ledu.

Součástí projektu Grónsko, země mizejícího ledu, byla výstava, přednášky, filmy, besedy i autogramiády. Projekt připravilo občanské sdružení Polární svět.

„ Zahajovací večer rozhodně nebyl obyčejnou vernisáží. Tematický grónský večer s výjimečnými hosty moderoval Vašek Vašák. Zúčastnili se ho náměstek ministra životního prostředí František Pelc, kytarový virtuos Štěpán Rak, hudební skladatel Jaromír Klempíř, prof. Jaroslava Niederlová, slavný cestovatel Miloslav Stingl, místostarosta Prahy 11 Milan Česal. Proslov na vernisáži pronesl velvyslanec Dánského království J. E. Ole Moesby. Součástí večera byl také křest nové knihy Stanislava Bártla Záhada dobývání Severního pólu, legendy a skutečnost nakladatelství Libri. Ukázky z literární tvorby manželů Klempířových přednesl herec a recitátor Miloň Čepelka.

Součástí projektu byly diskuse a besedy. Na téma Příroda Grónska vystoupili Doc. RNDr. Jana Kocourková, CSc., RNDr. Jan Pretel, CSc., a RNDr. Josef Tomas, CSc. Na téma Jak se objevovalo Grónsko mohli návštěvníci hovořit s polárníkem, novinářem a spisovatelem

Stanislavem Bártlem, který zájemce seznámil s málo známými fakty z objevování Arktidy. Specialista na historickou geografii RNDr. Josef Herink představil cesty polárníků původem z českých zemí. Geografové, etnografové a novináři Alena a Jaroslav Klempířovi s mnohaletou zkušeností a zážitky z pracovních pobytů v Grónsku seznámili návštěvníky v rámci titulního tématu Grónsko, země mizejícího ledu, se současným životem Grónanů a vývojem Grónska až k jeho plné autonomii vyhlášené v letošním roce. Grónsko v literatuře, poezii, hudbě a výtvarném umění bylo tématem besedy a autogramiády. O umění v Grónsku a o Grónsku v historii a současnosti přednášeli Alena a Jaroslav Klempířovi. Během večera se zájemci seznámili s ukázkami hudby, výtvarného umění, poezie a literatury. Další akcí byla beseda a autogramiáda s celebritami cestování pod názvem Máme rádi cestovatelská dobrodružství! Alena a Jaroslav Klempířovi pozvali zajímavé hosty, mezi kterými nechyběl Josef Schütz, ředitel festivalu Tourfilm, polárník Stanislav Bártl, Petr Burian, majitel CK Periscope Skandinávie, polárník Václav Šůra a další. Kromě uvedených doprovodných pořadů se uskutečnila řada po-

drobných komentovaných prohlídek výstav s dokumentárním filmem manželů Klempířových z Grónska. Probíhaly i besedy pro školní mládež, které si průběžně objednávaly školy.

Vyvrcholením akcí projektu Grónsko, země mizejícího ledu, byl hojně navštěvovaný Dětský polární den a v jeho rámci jízdy dětí se psím spřežením, besedy, soutěže, a spousta dalších překvapení pro děti a jejich rodiče.

Výstavu o Grónsku lze zapůjčit nebo instalovat i na dalších místech ČR po domluvě se zástupci občanského sdružení Polární svět, www.polarnisvet.cz. Jako součást výstavy je možno uspořádat besedy pro veřejnost i školy.

(red)

Foto Alena a Jaroslav Klempířovi

Představujeme úspěšné projekty podpořené v dotačním řízení MŽP pro nestátní neziskové organizace. Více informací najdete v databázi www.mzp.cz/projekty.

▼ Grónská krajina

Můj kousek Země

Slavnostním vyhlášením vítězů a předáním cen vyvrcholil 22. října 2009 již třetí ročník výtvarné soutěže pro děti a mládež Můj kousek Země, kterou pořádá Česká geologická služba a Ministerstvo životního prostředí.

V letošním ročníku soutěže tvořily inspiraci pro dětské výtvarné práce exempláře z paleontologických a mineralogicko-geologických kolekcí České geologické služby, která si letos připomíná významné jubileum 90 let od svého založení.

Děti si mohly vybrat z několika fotografií dochovaných částí živočicha (rostliny) a dokreslit svoji představu, jak asi takový živočich (rostlina) vypadal. Námětem výtvarných prací starších dětí bylo ztvárnění představ, kde a v jakém stavu se nacházely v daleké minulosti horniny či minerály. Hodnotila se ovšem nikoliv správnost odhadu, ale především míra fantazie a estetická kvalita díla.

Vítězové, ocenění v rámci tří věkových kategorií, museli obstát v konkurenci více než 1300 přijatých výtvarných prací ze 140 mateřských, základních a středních škol z celé České republiky. Slavnostní

vyhlášení vítězů se uskutečnilo v budově ředitelství ČGS v Praze na Klárově. Děti se mohly radovat z dárků od organizátorů a partnerů soutěže, jako například z exemplářů trilobitů, publikací z produkce ČGS, MŽP a vydavatelství MF, vstupenek do Zoo Praha či na výstavu Příběh planety Země, kterou pořádá Národní muzeum. Po slavnostním ceremoniálu následovala prohlídka vybraných pracovišť ČGS – Vydavatelství ČGS, knihovny, archivu a paleontologických a mineralogicko-geologických kolekcí ČGS. Galerii všech výtvarných děl, včetně vítězných, můžete zhlédnout na webových stránkách soutěže Můj kousek Země 2009 <http://soutez-2009.geology.cz/>.

Klára Jančová, ČGS.

Foto archiv ČGS

► Ceny dětem předávali ředitel ČGS Zdeněk Venera, Barbora Pečová z MŽP, Blanka Šreinová z Národního muzea a Tomáš Černý z Nakladatelství MF.

▲ Eva Antošová, Kožovec ostrorohý

▲ Kristýna Ajchlerová, Ještěr masadráp

▲ David Adámek, Žili nebo nežili

▲ Lejla Ahmadzai, Plackoun

▲ David Aron

▲ Petr Bach

▲ Laura Alimi

Evropská komise schválila první velké vodohospodářské projekty v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti

Pro vodu,
vzduch a přírodu

Výstavba kanalizace a vodovodní řad na Ivančicku

Prvním z velkých projektů Operačního programu Životní prostředí, který Evropská komise schválila, je výstavba kanalizace a vodovodní řad na Ivančicku za více než 730 milionů korun.

Na stamilionovém podniku pracovně nazvaném Zlepšení kvality vod v řekách Jihlava a Svratka nad nádrží Nové Mlýny se podílí několik obcí. Jde o jednu z nejdražších investic Ivančicka poslední doby. Přinese dostavbu a opravu vodovodní a kanalizační sítě v obcích Ivančice, Oslavany, Padochov (okres Brno-venkov). Vše má být hotovo do listopadu 2011.

Evropská unie poskytne na projekt dvaasedmdesát procent způsobilých výdajů, Státní fond životního prostředí ČR dalších pět. Obce Ivančice dají osmdesát a Oslavany šestašedesát milionů korun, zbylé výdaje si mezi sebe rozdělí další zúčastněné obce Padochov a Moravské a Nové Bránice.

S přispěním peněz z Evropské unie tak bude nově postavena splašková a jednotná kanalizace, rekonstruována část jednotné kanalizace ve městě Ivančice a Oslavany a rekonstruována a intenzifikována čistírna odpadních vod Ivančice. Na čistírnu budou dovedeny odpadní vody z měst a obcí Ivančice, Oslavany, Moravské Bránice a Nové Bránice. Intenzifikací čistírny Ivančice se zvýší kvalita vypouštěných vod do řeky Jihlavy. Projekt také počítá s obnovou vodovodní sítě měst Ivančice a Oslavany, včetně městské části Oslavany-Padochov.

Souhlasu Evropské komise podléhají takzvané velké projekty, u kterých celkové náklady přesahují částku pětadvacet milionů eur. „Schválení tohoto projektu jsme uvítali, neboť projekt je dob-

ře připraven a je komplexním řešením zneškodňování odpadních vod a zásobování pitnou vodou ucelené lokality – měst Ivančice a Oslavan,“ řekla vedoucí odboru ochrany vod Státního fondu životního prostředí ČR Ivana Vráblíková.

Jan Kříž, ředitel odboru fondů EU na Ministerstvu životního prostředí, uvedl: „Jedná se o první velký projekt ze všech operačních programů schválený Evropskou komisí, který bude realizován na území ČR. Kromě přínosu samotné investice z hlediska ochrany životního prostředí je schválení projektu mimořádně důležité i z pohledu kladného ověření některých systémových nastavení, která jsou uplatňována i pro projekty, které se schvalují na národní úrovni. OPŽP tak prošel bruselským testem s kladným výsledkem, což je výborná zpráva i pro další žadatele o dotace.“

Ochrana vod povodí Dyje – II. etapa

Evropská komise dala zelenou také dalšímu vodohospodářskému projektu, který se řadí do kategorie velkých, projekt Ochrany vod povodí řeky Dyje – II. etapa, jehož hlavním přínosem bude čištění odpadních vod v patnácti městech a obcích nacházejících se v pěti okresech dvou krajů. Na kanalizaci bude nově připojeno dalších 4618 ekvivalentních obyvatel.

Tento projekt navazuje na již realizovaný projekt Ochrana vod povodí řeky Dyje, financovaný rovněž z fondů EU. Projekt se skládá z jedenácti podprojektů a zahrnuje rekonstrukci tří čistíren odpadních vod (Moravský Krumlov, Velké Meziříčí a Boskovice-Hrádkov) a vybudování jedné nové čistírny ve Vladislavi. Dále bude postaveno 53 km a rekonstruováno cca 21 km kanalizačních stok a rekonstruovány 3 km vodovodů v pat-

nácti obcích. Za kraj Vysočina to jsou Vladislav, Třebíč, Jemnice, Nové Město na Moravě, Nová Ves, Velké Meziříčí, Oslavice a Telč. Za Jihomoravský kraj potom obce Boskovice-Hrádkov, Vratíkov, Okrouhlá, Velenov, Valchov, Benešov a Moravský Krumlov. V současné době probíhá kontrola podkladů pro výběrové řízení na zhotovitele stavby. Práce by měly být dokončeny do konce roku 2012.

Celý projekt stojí více než 1,7 miliardy korun. Podpora z OPŽP, tedy z prostředků Fondu soudržnosti, byla schválena ve výši 1,02 miliardy Kč, podpora z prostředků SFŽP ČR činí 60 milionů Kč.

„Projekt Ochrana vod povodí řeky Dyje – II. etapa je třetím českým velkým projektem schváleným Evropskou komisí. Operační program Životní prostředí má nyní schválen již druhý velký projekt a mezi tematickými operačními programy drží pomyslné prvenství. Celkově za ČR bylo do EK odesláno 12 žádostí na velké projekty, z toho 4 projekty jsou z OPŽP“, říká Petr Jirman, vedoucí oddělení projektů II Ministerstva životního prostředí.

V Prioritní ose 1 Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní jsou alokovány na oblast čištění odpadních vod včetně budování infrastruktury na pitnou vodu téměř 2 miliardy eur z prostředků EU – Fondu soudržnosti, na spolufinancování projektů jsou připraveny prostředky SFŽP ČR.

Podmínky podpory z OPŽP i úplný seznam schválených projektů jsou k dispozici na webových stránkách OPŽP www.opzp.cz.

Lenka Brandtová, tisková mluvčí SFŽP ČR, upraveno (red)

RNDr. Jan Čeřovský, CSc.

Environmentální výchova

je bojem proti lidskému sobectví a hlouposti

Převzal jste letos Cenu ministra životního prostředí za svou celoživotní práci. Citoval jste při té příležitosti jistého anglického kolegu...

Ano: an overestimation of merits underestimated in the past – přecenění zásluh v minulosti podceňovaných. Tenhle bonmot mě napadl, když jsem cenu přebíral... Když jsem se dověděl, že ji mám dostat, přemýšlel jsem zač asi: za aktivity v oblastech, v kterých jsem působil, bylo už uděleno několik cen ministra životního prostředí jiným. Vyřešilo se to celoživotními zásluhami. Napadl mě ještě jeden výrok, pokud si správně pamatuji, nějaké americké hollywoodské filmové hvězdy: když dostanete cenu za celoživotní zásluhy, udělovatelé se bojí, abyste jim neumřel – vzhledem k vašemu věku. Ale to je ošklivé. Pan ministr a jeho poradci to jistě takhle nemínili a já něco podobného zatím ještě neplánuji. Nicméně po udělení ceny za celoživotní práci tak trochu cítím, že skončila jedna etapa mého působení. Definitivně se opravdu stávám důchodcem, který v oboru už bude pracovat jen na historických studiích a memoárech.

Opravdu si to myslíte?

Nejen myslím, ale už je tomu tak: loňského roku jsem se zúčastnil společně s jedním Holanďanem sepisování historie Komise pro výchovu a komunikaci při IUCN – Mezinárodní unii pro ochranu přírody. A teď zase se skupinou zahraničních kolegů, kteří byli v této práci zapojeni, sestavujeme historii IYF – Mezinárodní federace mládeže pro environmentální studia a ochranu přírody, která začínala jako „dorostenecká“ sekce IUCN. Studie, která je hlavně založena na práci této organizace, se má zabývat situací a vývojem mezinárodní spolupráce mladých lidí v ochraně přírody v době po druhé světové válce. Také jsem nedávno do tisku odevzdal stať o historii územní ochrany přírody v České republice.

Kdy a za jakých okolností jste se vlastně začal zabývat ochranou přírody?

Mě příroda zajímala už od dětských let. Také ve škole a v rodině mě k tomu vedli. Maminka byla velká pěstitelka rostlin, také náruživá alpinkářka. A skalničkáři mají, myslím, k botanice a k ochraně přírody dost blízko...

Jste původem z Prahy?

Jsem a jako správný Pražák jsem začal u sbírání zkamenělin. Pak jsem přešel na botaniku a něco z toho mi zůstalo, protože jednou oblastí, která mě zvlášť zajímá, jsou skalní rostliny. No a když člověk sleduje přírodu a rostliny, přijde brzo na to, jak se toto bohatství nerozumně pustoší. Takže už vlastně na gymnáziu jsem se začal zajímat také o ochranu přírody. Moje první veřejné vystoupení bylo někdy v šesté mluvnické cvičení na téma ochrana přírody. Měli jsme chatu na Hradištku pod Medníkem, kde roste mysteriózní česká rostlina kandík psí zub. Podával jsem hlášení o stavu její lokality, stal jsem se zpravodajem státní ochrany přírody.

Takže taková přirozená cesta. Za studií jste se také specializoval na botaniku?

Šel jsem z gymnázia studovat přírodovědeckou fakultu. Tenkrát se dost propagovala proti teorii praxe; trochu mě to taky chytlo a uvažoval jsem, jestli bych neměl jít studovat lesní inženýrství, co spojuje botaniku s praxí. Ale nešla mi deskriptivní geometrie. Na latinské, jazykové větvi gymnázia, jsem se sice zapsal na nepovinnou deskriptivní geometrii, která se tenkrát na lesařině vyžadovala, ale málem jsem z ní dostal pětiku: vy-

▲ Po šedesáti letech na Medníku, kde začal sledovat kandík a jeho ochranu v roce 1946. Foto J. Čeřovská

učující mě propustil s lepší známkou jenom se slibem, že nebudu studovat na žádné fakultě technického zaměření. Nezbylo než jít skutečně na přírodní vědy. Tam jsem tedy vystudoval botaniku a pak jsem byl ještě přijat na interní vědeckou aspiranturu, v oboru geobotaniky a ochrany přírody. Stal jsem se v Československu prvním vědeckým aspirantem v oboru ochrany přírody.

Kdy to bylo?

To bylo v letech 1953 až 1956.

V padesátých letech jste také působil jako šéfredaktor proslulého dětského časopisu ABC?

To bylo tak: Byli jsme na fakultě tři aspiranti na botaniku a při „správném“ socialistickém plánování umístěnek ani pro jednoho z nás nebylo zprvu místo. Pak mi našli, že bych měl jít do Brna věst oddělení ochrany přírody tehdejšího Moravského památkového ústavu. Ale to mělo jeden háček: současný vedoucí sice přesluhoval, ale do penze se mu nechtělo: brát to mi nepřipadalo fér. Ani se mi nechtělo přesídlit z Prahy do Brna, přestože Moravu a Brno mám velmi rád. A právě v té době se na mne obrátili z nakladatelství Mladá fronta, jestli bych nechtěl jít dělat do redakce nově zakládaného ča-

sopisu ABC mladých techniků a přírodovědců, vzhledem k mé redaktorské zkušenosti. Shodou okolností jsem už při studiu na vysoké škole redigoval časopis Člověk a příroda: to byl měsíčník pro školy na pomoc výuce přírodním vědám, vydávalo jej tehdejší Státní pedagogické nakladatelství. Přibral jsem ke spolupráci svoje tehdejší kolegy z fakulty a podařilo se nám udělat docela prosperující časopis.

Byly to obojí i ochranářsky zaměřené časopisy...

Snažil jsem se v obou případech, ať už to byl Člověk a příroda nebo ABC, dát časopisům určité zaměření na životní prostředí. Naše cílové čtenářské publikum byla věková skupina 10 – 15 let. Myslím, že z ABC se podařilo vytvořit něco, co by se dnešní terminologií dalo nazvat environmentálně zaměřeným periodikem. Dnes časopis ABC sice dále pokračuje pod stejným názvem, ale původní zaměření, bohužel, v současné době ztratil. Těší mě, že se ke mně a k časopisu ABC řada lidí ještě dnes nadšeně hlásí jako bývalí čtenáři. Když jsem v loňském roce v Olomouci přejímal plaketu za zásluhy o Univerzitu Palackého, proděkan fakulty v projevu vyzdvihoval mé působení v časopise ABC natolik, že jsem v té chvíli měl až dojem, jestli cenu nepřejímám za ně.

Jak jste se dostal k účasti v mezinárodní ochraně přírody?

Mezinárodní kontakty, jazyky a cestování mě vždy velmi zajímaly. Dokonce jsem jednou uvažoval o diplomatické kariéře: ovšem za tehdejšího systému bylo lepší se tomu vyhnout. Můj velký vzor a druhý aspirantský školitel byl doktor Jaroslav Veselý. To on byl vlastně tvůrcem moderní československé ochrany přírody, ne já, to mně připisují trochu s nadávkou, mohl jsem jen pomáhat jeho dílo dále rozvíjet. V roce 1956 začal dr. Veselý spolupracovat s IUCN – Mezinárodní unií pro ochranu přírody a přírodních zdrojů jako československý delegát. Právě v roce 1956 byla založena mládežnická sekce IUCN, ona Mezinárodní federace mládeže – tenkrát pro studium a ochranu přírody, později pro environmentální studia – IYF. A na generálním shromáždění unie se tehdejší prezident této mládežnické organizace zeptal doktora Veselého, jestli by se daly navázat také styky s někým, kdo se angažuje v práci mladých lidí v ochraně přírody v Československu. Doktor Veselý ho odkázal na mne...

Jak jste se pak uplatnil v Mezinárodní unií pro ochranu přírody?

Angažoval jsem se v IUCN především na úseku výchovy. Výchova, vzdělávání – dnes environmentální, dříve ekologické, a v počátcích vlastně výchova k ochraně přírody, conservation education – to byla jedna z oblastí, které jsem se věnoval, přímo koníček. V praxi jsem se snažil provádět ji různými formami: publikační a přednáškovou činností i v přímé práci s mladými ochránci přírody, v teorii formuloval její zásady. To jsem již pracoval v oddělení ochrany přírody Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody, kam mě v roce 1959, bezprostředně po jeho založení, z Mladé fronty vyreklamoval první ředitel ústavu doktor Jaroslav Veselý. Zřizoval jsem například u nás první naučnou stezku a pak dlouhá léta pomáhal při koordinaci celého systému těchto vlastivědně-ekologických „učeben pod širým nebem“ – systému, který se z tohoto počínu rozvinul a dosud velmi efektivně rozvíjí. Takže i v mezinárodní ochraně přírody jsem se zapojil především v této oblasti. V roce 1966 jsem byl jmenován místopředsedou Komise pro výchovu při IUCN. První velká věc, která se podařila, se stala 1968. Tehdy se zvedla první „environmental wave“ – světová vlna zájmu o životní prostředí – a UNESCO svolalo v září do Paříže mezinárodní konferenci vládních expertů o biosféře, zkratkou Konferenci o biosféře. Znamenala velice důležitý, první mezinárodní mezník v rozvoji celé – jak se dnes říká – environmentalistiky.

O této konferenci se tak často nemluví...

Bohužel ne, zdá se, že upadla dost do zapomnění. Mně se zrovna teď dostala do ruky publikace o environmentální výchově od kolegy a přítele Jana Jongepiera (mimo chodem, také letos přejímal Cenu ministra životního prostředí). V ní se uvádí, že poprvé tato výchova byla mezinárodně prezentována Stockholmskou konferencí 1972. To není pravda. Poprvé byla formulována v závěrech Konference o biosféře v Paříži 1968. Jí byla Stockholmská konference iniciována a z ní vycházela. Pařížská konference o biosféře byla rozdělena do tří sekcí: pro vědu a výzkum, administrativu – tedy výkon – a sekce pro výchovu. Mne zvolili předsedou té třetí. Společně s řadou vynikajících pracovníků – odborníků z celého světa, jsem měl velkou čest ekologickou – environmentální výchovu poprvé mezinárodně definovat a rozpracovat její principy. Tehdejší prezident IUCN doktor Coolidge

z USA, jeden z mých velkých učitelů a příznivců, se také zúčastnil Konference o biosféře v Paříži. Zrovna tehdy se uvažovalo o tom, že sekretariát IUCN se sídlem ve Švýcarsku zřídí i odbor pro výchovu, a sháněl se vhodný vedoucí pracovník. Snad díky vystoupení v Paříži bylo místo nabídnuto mně. Po dalších čtyři roky jsem mohl pracovat jako profesionál pro otázky výchovy a vzdělávání v ústředním sekretariátu IUCN. Podařilo se docílit řady různých pracovních úspěchů, jakým byl například mezinárodní seminář o ekologické výchově ve školních osnovách, pořádaný IUCN spolu s UNESCO v létě 1970 v USA v Nevadě.

V Nevadě jste také přednášel, že?

Byl jsem tam rok předtím jako hostující profesor v ústavu Foresta Institute for Ocean and Mountain Studies na rozhraní Velké americké pouště a pohoří Sierra Nevada. Ústav měl k dispozici vlastní ranč, na sístě se dalo vyjždět na koňském hřebetě jako na správném Divokém západě. Pak jsem domluvil uspořádání mezinárodního semináře za podpory UNESCO právě tam. Seminář poprvé mezinárodně definoval a rozpracoval, jak by i měla být výchova – řekněme dnešním termínem environmentální – začleňována do školních osnov. Rozvíjel dále doporučení z pařížské Konference o biosféře.

Uskutečnily se i jiné další podobné projekty mezinárodní spolupráce?

Seminář v Nevadě byl akcí celosvětovou, účastnili se delegáti ze všech kontinentů. Probíhala však i řada mezinárodních projektů a programů regionálních, zejména prostřednictvím šesti regionálních komitétů, které Komise pro výchovu při IUCN měla, včetně komitétu východoevropského – ten jsem pomáhat ustavit ještě v Praze v roce 1967. Dalším velkým úspěchem byla První evropská konference o výchově k ochraně životního prostředí a k ochraně přírody ve Švýcarsku v roce 1971. V její rezoluci byl také zahrnut požadavek vládám poskytnout mladým lidem možnost práce pro životní prostředí jako alternativu vojenské základní služby.

Říkal jste, že jste v IUCN ve Švýcarsku profesionálně působil čtyři roky – co bylo potom dál?

K práci v sekretariátu IUCN jsem byl uvolněn českým ministerstvem kultury, do je-

hož rezortu státní ochrana přírody patřila. A to mně po čtyřech letech přikázalo vrátit se domů. Bylo mi sice nadřizenými z Prahy jaksi pololibovolně a polovýhrůzně naznačeno, že bych mohl emigrovat, ale já jsem se vrátil. Nechtěl bych totiž tenkrát žít v cizině v emigraci, i když mi před odchodem z IUCN přišly dost lukrativní nabídky uplatnění na Západě. A tak jsem coby politicky poplivaný živel pracoval na domácím bitevním poli ochrany přírody – opět ve Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze – jako obyčejný pěšák. Zabýval jsem se druhovou a územní ochranou přírody a samozřejmě i ekologickou výchovou. Měl jsem to ohromné štěstí spolupracovat s dobrými kolegy a přáteli. Bez jejich podpory (ani bez porozumění rodiny) by nebylo oněch zásluh – proto přeceněných. Na stará kolena teď spíše přemítám s lítostí o tom, co jsem zameškal, zanedbal, zkrátka neudělal...

Takže do mezinárodní činnosti jste se zřejmě mohl vrátit až po Sametové revoluci 1989?

Kupodivu už začátkem osmdesátých let. Stalo se tak díky obratné intervenci mých západoněmeckých přátel a také mezerovatosti politicko-společenského systému, v němž jeden soudruh hlídal druhého, aniž by mu dobře viděl do karet, takže se sám i bál. V rámci IUCN a UNESCO jsem zejména mohl spoluvytvářet předpoklady pro pozdější východo-západní spolupráci, například od roku 1988 Východoevropský program IUCN. 17. listopadu 1989 jsem byl na zasedání vrcholného orgánu, Rady IUCN, jako její zvolený člen, později 1990–1994 jsem zastával funkci viceprezidenta IUCN za evropský region. Samozřejmě od roku 1990 se na tomto poli rozvinula velice košatá činnost: řada programů, projektů, konferencí a pracovních porad, i u nás v České republice. Bylo by to na jiné delší povídání...

Z toho, co říkáte, jsou vidět vaše globální zkušenosti s ekologickou výchovou. V roce 1996 jsme spolu děláli rozhovor pro časopis Sisyfos. I teď, po 13 letech, mi vaše tehdejší vidění připadá velmi nadčasové. Vytyčil jste tehdy několik bodů, jak si představujete, že by měla pokračovat ekologická výchova v Česku. Mimo jiné jste mluvil o potřebě vytvoření husté sítě kvalitních výchovně-vzdělávacích středisek různého profilu,

o vytvoření účinného systému přípravy pedagogů. Jak se z vašeho pohledu toto změnílo v porovnání s dneškem?

Myslím si, že vývoj je příznivý, uskutečnily se mnohé dobré iniciativy. Síť středisek ekologické výchovy skutečně existuje a některá vykonávají výbornou práci: středisko v Horním Maršově, středisko Lipka v Brně, Dřípatka v Prachaticích a další, abych nikoho neopomenul. I na vysokých školách v přípravě učitelů je dneska tato disciplína zařazena, i když nemohu tvrdit, že je vše vyřešeno bez zbytku. Dokonce jsou už i takové iniciativy mezi věřícími: třeba Ekologická sekce České křesťanské akademie nebo česká sekce mezinárodní organizace A Rocha – křesťané v ochraně přírody v České Skalici.

Ale chtěl bych k ekologické výchově říct toto: Když jsme byli mladší, všichni, kdo jsme se tenkrát v té oblasti angažovali, mne nevymáje, jsme se s nadšením vrhali do práce s tím, že musí dojít k určitému zlomu. Drtivá většina veřejnosti musí být přesvědčena o tom, že má jednat v souladu se zásadami správné péče o životní prostředí a ochrany přírody. Dnes jsem přesvědčen o tom, že ekologická nebo environmentální výchova nějaký takový absolutní zlom nikdy nepřinese. Že to byl a stále bude určitý kontinuální zápas, který bude přinášet své výsledky, ale bude bohužel trpět i své porážky. Ona environmentální výchova v podstatě je bojem proti lidskému sobectví a lidské hlouposti, což obojí spolu velice souvisí. Můžeme pozorovat, bohužel, že ti, jeho ekologická výchova přesvědčuje a kdo se staví na stranu péče o životní prostředí, ochrany přírody, jsou převážně obyčejní lidé, řekl bych, pěšáci v terénu. Ti však většinou nemají moc zásadní situace řešit. Bohužel, neovlivněna zůstává většina činitelů, kteří rozhodují o těžbách, výstavbě, průmyslovém rozvoji ve sféře velké politiky a velké ekonomiky. Sice se už daří i v byznysu nebo podnikání a politice určité pozice získávat, ale jde to dosti těžko. Tady pořád se ještě odehrává ten zápas, který zřejmě, jak to já perspektivně vidím, bude asi trvat permanentně.

Co vám nyní dělá největší radost?

Jak už jsem řekl, angažuji se ve sférách historických studií, což mě těší. S několika zahraničními přáteli se zabýváme dějinami činnosti IYF – Mezinárodní federace mládeže pro environmentální studia a ochranu přírody. Měli jsme letos v srpnu a v září schůzky v tradiční oblasti, kde

tato organizace pořádala své mezinárodní kurzy - v Lüneburském vřesovišti v SRN. Neopustil jsem ani botaniku, i když nemožu říci, že bych v současné době dělal nějaké vlastní výzkumy. Alespoň jsem třeba překládal z němčiny, knížku – atlas evropských planých orchidejí. Ta práce mě přivedla k několika výpravám, spolu s manželkou, za orchidejemi do oblasti jejich nejbohatšího výskytu – Středozeří – a velmi jsem si těchto botanických výletů užil.

A z čeho jste smuten?

Právě u zmíněného překladu mě učinilo smutným, že v hotové knížce nakladatelství obrátilo některé obrázky nohama vzhůru, dokonce i na titulní straně desek. To je však jen drobnost... Stále člověka naplňuje smutkem dosud nedostatečné chápání cílů ochrany přírody a péče o životní prostředí v dnes rapidně se zhoršující společensko-politické a ekonomické situaci (vezměte si třeba rozvrat ve Straně zelených!) ve vlastní zemi. O to více mě naopak potěšilo na předávání Cen ministra životního prostředí vystoupení pana ministerského předsedy, který ekologii, péči o životní prostředí a ochranu přírody označil za jeden z pilířů, o které se má vládní politika opírat.

V osmdesátém roce života jste v dobré fyzické i duševní kondici, i s moderní technikou, s internetem, jste srozuměn...

Snažím se pracovat s těmito novými prostředky, které mě na jedné straně překvapují, přímo šokují... Uvedu takový případ: v roce 1970, když probíhal mezinárodní seminář IUCN – UNESCO v Nevadě, měli jsme přihlášeného jednoho účastníka z Pákistánu. Seminář už pomalu začínal, a my jsme nevěděli, jestli přijede, a nedařilo se nám jej kontaktovat. Nakonec nám NASA umožnila spojení s Pákistánem přes svoji družici. Dneska sednu k počítači, napíšu e-mail, během několika vteřin je v Pákistánu a během několika dalších minut mám odpověď. To je fantastické. Ale že bych byl nějakým přeborníkem v práci s počítačem... Tady bych citoval svého mladšího syna, který říká, že „dnes každý, kdo nedovede pořádně zacházet s počítačem, je blbec – s výjimkou našeho tatínka“.

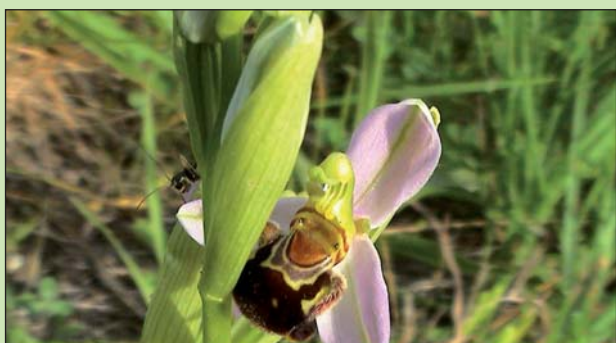
Ptala se Hana Kolářová, 22. října 2009

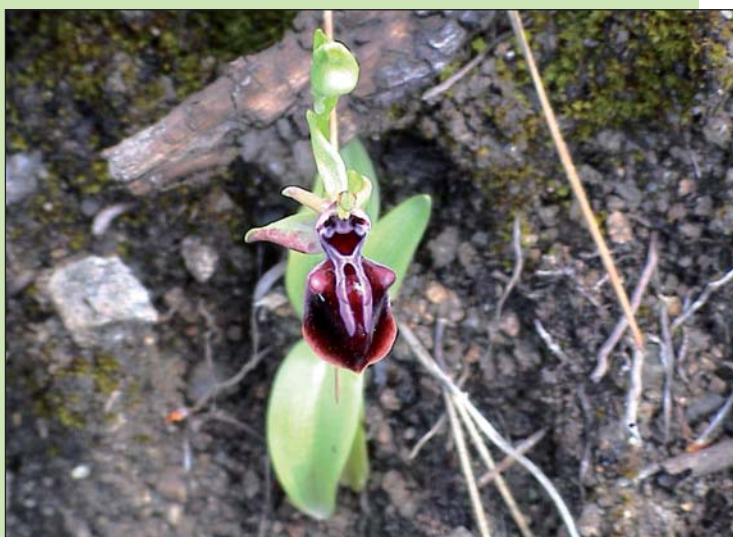
▲ Jan Čerovský přebírá Cenu ministra životního prostředí. Foto Jan Symon

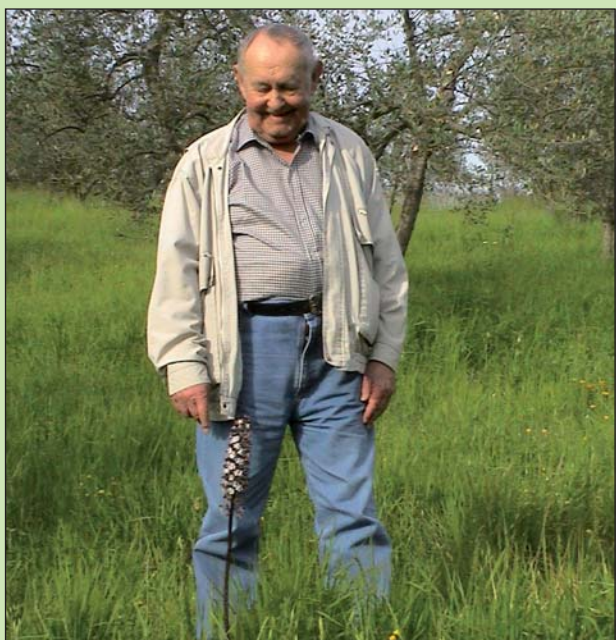
▲ Legendární kandík psí zub v chráněném území na Medníku. Foto J. Čerovská

▲ Nejrozmanitější rod evropských orchidejí tořič má v rostlinné říši vůbec nejrafinovanější květy vábící hmyz k opylování. Centrum rozšíření je ve Středozeří. Tořič včelonosný (*Ophrys apifera*) zasahuje svým rozšířením dále na sever, v ČR se vyskytuje vzácně na jihovýchodní Moravě. Foto J. Čerovská

▲ V centru svého výskytu rostou orchideje dokonce i na skalách. Tořič vačnatý (*Ophrys mammosa*) na řeckém ostrově Rhodos, 29. 3. 2007. Foto J. Čerovská

▲ Ejhle, vstavač nachový (*Orchis purpurea*)! V Česku vzácnost, v Toskánsku snad nejhojnější planá orchidej, 18. 5. 2009. Foto J. Čerovská

▲ Jan Čerovský v Severoněmecké akademii ochrany přírody v Lüneburském vřesovišti spolu s jejím ředitelem profesorem Johannem Schreinerem v přestávce pracovní schůzky, září 2009. Foto W.B. van Muiswinkel

Mikroregion Záhoran: veřejně o veřejných problémech

Mikroregion Záhoran, svazek devíti obcí v Olomouckém kraji, se již v roce 2004 zapojil do sledování indikátorů udržitelného rozvoje ECI/TIMUR. Sadu deseti Společných evropských indikátorů (ve zkratce ECI, z anglického European Common Indicators), pravidelně vyhodnocuje Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s. (TIMUR).

Téma pro...

Akce s veřejností jako jeden z prvních a originálních produktů v organizaci TIMUR, o. s., byla jedna z poměrně neotřelých aktivit, při které se naplňovalo hned několik úkolů v partnerských městech TIMUR. Dnes je to okolo třicítky obcí či měst, která hledají indikátory vlastního udržitelného rozvoje.

Akce s veřejností ve městě měla vždy za úkol v prvé řadě informovat občany o udržitelném rozvoji a jeho sledování, dále informovat o indikátorech udržitelnosti a kvality života a také o práci daného města v oblasti udržitelnosti. Jako druhé v pořadí bylo zvolení nového tématu pro město – jakéhosi klíčového problému viděného občany – z deseti vybraných problémů. Tato témata byla ve většině případů předem prověřena naším místním spolupracovníkem ve městě a případně upravena tak, aby pro občany byla pochopitelná a oslovila je. Požadavku srozumitelnosti jsme přizpůsobovali i jazykovou podobu podkladů a hlasovacích letáčků nebo tiskových zpráv. Například ve Vsetíně nelze v letáčku použít západočeskou dikci...

Kvůli hlavnímu účelu akce byla anketa vždy pojímána jako plošná a měla vycházet z více mediálních zdrojů, protože smysl aktivity byl nejprve informovat občany o udržitelném rozvoji a deklaracích města ve smyslu hledání udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života.

Výběr hlavních témat pro město vyplýval z dřívějšího relativně povedeného kreativního workshopu Den pro Kouřim, realizovaného Agenturou Koniklec, o. s., s podporou MŽP v roce 2002. Již tehdy byly podobné techniky práce s veřejností testovány a uváděny postupně do praxe, zejména v oblasti Českého krasu.

Po výběru hlavních témat pro Akci s veřejností – hledání místního tématu následovalo vytvoření mediální kampaně, aby veřejnost pochopila, že na jejím názoru záleží. Je nutno získat průřezové názory alespoň několika procent občanů města, aby anketa měla vypovídací schopnost o mínění občanů, proto důležitost akce byla zdů-

razněna a její atraktivita zvýšena i možností neanonymní odpovědi v anketě, která byla odměněna zařazením do slosování o věčné ceny. Kromě možnosti vyhrát věčné ceny, které byly na konci celé akce při prezentaci výsledků tématu pro město či obec předány vylosovaným výhercům, tu byla současně možnost sdělit svůj názor přímo představitelům města. Pokud byla s předáním cen vylosovaným spojena tisková konference, jako např. v Kladně, Hradci Králové, Vsetíně, Uherském Hradišti, případně byly výsledky prezentovány a výherci představeni na veřejné sešlosti, např. v Chrudimi, mikroregionu Záhoran, Třebíči, měli vylosovaní možnost okomentovat zvolené téma také před novináři nebo ostatními občany a jejich hlas byl slyšet dále, než je obvyklé.

Aby akce s veřejností nazvaná „Téma pro ...“ měla hlubší smysl, reagovala na skutečné změny, má se opakovat nejdříve po třech letech, nejlépe však po pěti letech, aby zastupitelstvo i radní města či zástupci mikroregionu věděli, jak se problémy posunuly, převrstvily, nebo dokonce vyřešily.

Zámořská a naše praxe

Učíme malou odbočku za moře. Ve městech USA, stejně jako u nás, jsou tato témata nosná a jsou předmětem volebního boje o správu měst. V zámoří se tím ovšem nikdo nestresuje. Veřejnost je tam zvyklá být „akční“, ví, že nikdo za ní její práva vybojovávat nebude. Proto je seznam negativních témat k řešení na všech úrovních, od federální, až po místní, více méně známý, otevřený a témata přibývají, případně ubývají pod veřejnou kontrolou. Samozřejmě, že řešení nemusí být vždy snadné, ani růžové, ale pokud vezmou vohled zástupci alespoň část věcí za svou, tak za pět let ze seznamu některá palčivá témata ubudou, nebo se alespoň zásadně změní jejich aktuálnost. Starosta (Mayor) se snaží, a v případě, že je to možné, vypíše lokální daně, problém řeší v souladu s federálními zákony a možnostmi a ví, že na to má omezený a vymezený čas. To je jednání v konsensu s veřejností, pokud to jde.

Pokud je ve městě deset ploch brownfields, pak jsou během jednoho období odstraněny alespoň čtyři a další nebo stejný starosta v úkolech dál pokračuje po volbách, případně mu nové přibudou. Taková je tamější logika vedení města pro lidi...

V ČR v souladu s taktikou sdružení TIMUR pro města byla získávána sada údajů o indikátoru Spokojenost obyvatel s místním společenstvím (A.1), a tak byla zvýšena vypovídací schopnost popsané ankety o problémech komunity o soubor údajů o tom, co lidem vyhovuje a nevyhovuje. Zároveň to znamená i kontrolu vypovídací schopnosti ankety pro veřejnost, která ale nemá vždy stejné výsledky. Výsledky ankety bývají ovlivněny současnou aktivitou města a vnitřními tématy, která ve městě jsou zrovna probírána (například po nehodě je to bezpečnost dopravy, po větší krádeži bezpečnost atp.), případně celorepublikovými tématy (krize), takže se zejména pořadí problémů může mírně měnit.

Akce pro veřejnost v mikroregionu Záhoran

Záhoran, mikroregion Olomouckého kraje, se zapojil do sledování Indikátorů udržitelného rozvoje TIMUR již roku 2004 a začal sledovat, mimo jiné, mobilitu (jak se lidé přepravují) a další faktory ovlivňující udržitelnost rozvoje, jako jeden z prvních regionů v celé České republice. Mikroregion Záhoran se také stal před pěti lety platným členem Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR) a přidal se tak k mezinárodní iniciativě sledování udržitelného rozvoje na místní a evropské úrovni.

V roce 2004 v anketě prováděné při komunálních volbách vyhrály uvnitř mikroregionu Záhoran s přehledem nezeměstnatost a zároveň dopravní problémy.

Protože udržitelný rozvoj se týká hlavně vývoje v komunitě i v mikroregionu jako celku, byla Akce pro veřejnost zopakována v průběhu týdne voleb do Evropského parlamentu v červnu 2009. Občané v Záhoranu měli možnost hlasovat o rozvoji znovu a ukázat, kam se původní problé-

my posunuly, protože mikroregion i celá republika měly za sebou nový pětiletý vývoj.

Po volbách, na které přišli opravdu aktivní občané, jako tradičně u voleb do EU, každý dostal k volebním lístkům i hlasovací lísteček o problémech Záhoranu a s jeho pomocí mohl stanovit priority k řešení uvnitř mikroregionu na další léta. Zvolený indikátor se tak stal novým limitem pro udržitelný rozvoj regionu Záhoran.

V roce 2009 se sešlo v anketě dohromady 615 hlasů občanů, což je přes 15 % obyvatel mikroregionu, a to i přes to, že zapůsobila zřejmě i nízká volební účast i obecná únava občanských postojů. Poměrně zajímavé bylo sledování výsledků ankety mezi občany, které tím, že přišli k volbám, automaticky považujeme za aktivní.

I v tomto hlasování zvítězila zaměstnanost a problémy s ní spojené (21 % hlasů), což v době zostřující se krize v ČR můžeme spatřovat jako logický důsledek ekonomické situace občanů. Jako druhý problém regionu se projevil nedostatek nabídky volnočasových aktivit pro mládež, což vzhledem ke struktuře obcí není jednoduchá záležitost a bude do budoucna vyžadovat řadu neotřelých řešení, které mládež k regionu nově připoutají. Třetím závažným tématem je systém péče o starší občany, což je rovněž palčivá otázka venkova, který se vysidluje a zejména stárne a tím i klesá ekonomický potenciál k řešení nastalé situace. Všechny tři problémy jsou jednoznačně odrazem tíživé situace občanů venkova, kdy se problémy rozvoje spojují s problémy ekonomického růstu a nedostatkem prostředků.

V dalším pořadí pak byly zvoleny problémy: kultura a společenský život v obcích (problém vypovídající o podobné věci jako volnočasové aktivity pro mládež), nedostatečná infrastruktura (problém související zejména s dostupností regionu a rozvojem nových technologií) a dopravní obslužnost obcí (problém související s kvalitou komunikací a dopravní dostupností regionu).

Celkově lze konstatovat, že letošní hlasování o tématu mikroregionu Záhoran si nezpříneslo závažnou změnu na prvním místě, ale problémy dalšího pořadí se změnila a přestrukturovaly. V řadě dalších dominuje celkový rozvoj dostupnosti a služeb v regionu a k tomu nedostatečný přístup k zábavě a kultuře. To jsou již velká nosná témata, nad kterými se bude muset vedení mikroregionu zamýšlet.

Na závěr veřejné kampaně Téma pro Záhoran 2009, byli vylosovaní neanonymní obyvatelé obcí odměněni termoskou s čajem a hrnečky, a to při slavnostním vyhlášení výsledků celé akce v srpnu 2009 na VII. mikroregionální olympiádě. Dárek se v deš-

tivém a větrném dni leckomu hodil. Do každé obce putovala jedna „udržitelná“ termoska s příslušenstvím.

Popsané hlasování ukazuje regulérní posuny v péči o občany a lze je použít k dalšímu hledání směrů zvýšení udržitelnosti regionu. Hlasování o Téma roku 2009 v mikroregionu Záhoran bylo podpořeno rámci grantu z Revolvingového fondu Ministerstva životního prostředí.

Co si město neudělá, to nemá

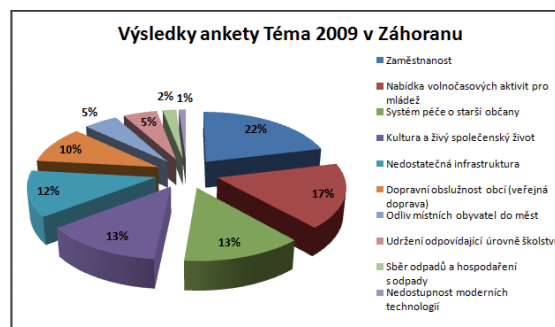
Když dva dělají totéž, tak to nemusí být vždy totéž. Akce jako kulaté stoly a fóra veřejnosti jsou v současnosti prezentovány jako výsledky i výstupy z velmi různých akcí. Např. v Litoměřicích se podle Dataplánu uskutečnila akce s veřejností – Fórum s 10P, která podle tiskové zprávy byla dokonce navštěvována „více“ lidmi než minule, a to v počtu 130 (Zdroj: zprávy NSZM, Databáze Dobrá praxe). Nechme stranou, že tam byly také osoby z úřadu, ale 130 lidí je cca 0,54 % z počtu obyvatel města (necele 1 % z oprávněných vo-

ličů), což je na rozhodující anketu o problémech města na další rok poněkud málo.

V době ekonomické krize lidé zřejmě ztrácejí zájem o chození na každoroční povídání o tom, co by se mohlo a co mělo. Starosti jsou poněkud větší než dříve, a proto je nutno zřejmě nabídnout trochu jiný model aktivity, asi bližší občanům. To platí i pro scénáře akcí s veřejností typu Téma pro...

Vypadá to, že i v České republice doba dozrála k přechodu k Akcím 21, které jinde v Evropě fungují již od summitu v Johannesburgu v roce 2002. Pro zjištění, že co si město neudělá, to nemá, je to dobré...

*Mgr. Michael Pondělíček
Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s.*

Obec	Zúčastněných osob	3 vítězná témata	% celkem
Rouské	106	1. Zaměstnanost	30%
		2. Dopravní obslužnost obcí (veřejná doprava)	29%
		3. Systém péče o starší občany	12%
Malhotice	40	1. Zaměstnanost	34%
		2. Kultura a živý společenský život	22%
		3. Systém péče o starší občany	18%
Provodovice	19	1. Zaměstnanost	37%
		2. Odliv místních obyvatel do měst	21%
		3. Systém péče o starší občany	18%
Opatovice	111	1. Nabídka volnočasových aktivit pro mládež	20%
		2. Systém péče o starší občany	19%
		3. Kultura a živý společenský život	17%
Rakov	63	1. Nabídka volnočasových aktivit pro mládež	31%
		2. Kultura a živý společenský život	27%
		3. Systém péče o starší občany	16%
Všechovice	44	1. Zaměstnanost	29%
		2. Udržení odpovídající úrovně školství	23%
		3. Kultura a živý společenský život	14%
Paršovice	81	1. Zaměstnanost	29%
		2. Nabídka volnočasových aktivit pro mládež	21%
		3. Systém péče o starší občany	14%
Horní Újezd	85	1. Nedostatečná infrastruktura	51%
		2. Odliv místních obyvatel do měst	19%
		3. Nabídka volnočasových aktivit pro mládež	9%
Býškovice	48	1. Nabídka volnočasových aktivit pro mládež	40%
		2. Zaměstnanost	21%
		3. Systém péče o starší občany	13%
CELKEM	597	Zaměstnanost	21%
		Nabídka volnočasových aktivit pro mládež	17%
		Systém péče o starší občany	13%

Jak se EU shodovala na pozici pro klimatický summit

Naposledy před klimatickým summitem OSN v Kodani se 21. října 2009 v Lucemburku uskutečnilo řádné zasedání Rady EU pro životní prostředí. Delegaci ČR vedl ministr životního prostředí Ladislav Miko. Na jednání Rady byly čtyři hlavní body.

1. Postoj EU pro kodaňskou konferenci o klimatu

Zasedání Rady předcházela společná večeře ministrů a zástupců velvyslanců členských států při EU. Během ní se švédskému předsednictví podařilo najít všeobecně přijatelný kompromis ke všem částem závěrů Rady kromě odstavců 15 (Dlouhodobý cíl redukce emisí), 19 (Emise z námořní a letecké dopravy) a 36–37 (Režim jednotek přiděleného množství emisí – AAU). Na základě těchto výstupů připravilo švédské předsednictví před jednáním Rady nový kompromisní návrh ke všem zbývajícím problematickým bodům a vyzvalo k vystoupení jen ty delegace, které nemohou s navrženým kompromisem souhlasit.

V diskusi o podpoře cíle redukce emisí ve skupině rozvinutých zemí o 80 – 95 % oproti roku 1990 se některé delegace ostře ohradily proti dalšímu rozvolňování textu a podpořily kompromisní znění. ČR k tomuto odstavci nevystupovala.

V diskusi o vyjednávací pozici EU, která obsahuje podporu globální redukce emisí v leteckém sektoru o 10 % a v sektoru námořní dopravy o 20 % do roku 2020 oproti roku 2005, se několik delegací vyjádřilo proti příliš ambicióznímu redukčnímu cíli pro námořní dopravu. Mnohé delegace naopak kompromisní text tohoto odstavce podpořily (zejména základní rok 2005 a výši redukce emisí). Ani k tomuto odstavci ČR nevystupovala.

Nejostřeji diskutovaným bodem závěrů byla dohoda o režimu jednotek AAU (Assigned Amount Unit). Ta stojí na tom, že s přebytkem jednotek AAU, který vznikl jako důsledek nižších emisí než určených v Kjótském protokolu, je nutné nakládat tak, aby nebyla ohrožena environmentální integrita budoucí dohody. Většina delegací se vyjádřila k přílišnému oslabování textu kriticky a označila návrh švédského předsednictví jako nejzazší možný ústupek.

Česká republika na jednání Rady vystoupila s tím, že návrh švédského předsednictví podle ní představuje vyvážený kompromis. V principu by sice souhlasila s maďarským požadavkem na odstranění odkazu

na AAU v odstavci 37, ale uvědomuje si, že pro dosažení kompromisu musel každý někde ustoupit. Navíc den po krachu jednání Rady ECOFIN k financování opatření souvisejících se změnou klimatu bylo podle ČR naprosto zásadní dosáhnout dohody, a vyslat tak jasný signál mezinárodnímu společenství. Co se týče metody započítávání LULUCF, podpořilo ČR spolu s dalšími státy deklaraci Rakouska.

Evropská komise dále předložila deklaraci ke znění odstavce o přípravě srovnání úrovně závazků jednotlivých zemí pro adekvátní určení konečného závazku EU.

Na základě vystoupení ministrů švédské předsednictví navrhlo vedle akceptace technické připomínky EK jedinou zásadní úpravu textu s tím, že vidí svůj původní návrh jako jediný vyvážený kompromis. S takto navrženými závěry mohly všechny delegace souhlasit ještě před zahájením oběda. Během uzavřeného oběda se tak ministři mohli věnovat výměně informací o proběhlých mezinárodních jednáních a rozpravě o tom, jak dále komunikovat před prosincovým jednáním v Kodani s jednotlivými mezinárodními partnery.

Závěry Rady vymezující postoj EU pro kodaňskou konferenci o klimatu byly jednomyslně přijaty v upraveném znění. Finální text závěrů je k dispozici na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/envir/110634.pdf. Některými nedořešenými aspekty pozice EU (obzvláště z oblasti financování opatření v rozvojových zemích) se zabývala ještě Evropská rada 29. – 30. října 2009. Text jednomyslně podpořený lídry všech členských zemí je k vidění na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/110893.pdf. Jediným tématem, na jehož řešení se členské státy EU do té chvíle nedokázaly shodnout, zůstala otázka vnitřního sdílení břemene (IBS). Proto byla k tomuto bodu po jednání Evropské rady ustavena zvláštní pracovní skupina. (Nejdůležitější body těchto dvou textů jsou shrnuty ve Zpravodaji MŽP v následujícím samostatném článku Základní kameny pozice EU pro klimatický summit v Kodani.)

Na aktuální vývoj před zahájením kodaňského summitu mohli ministři životního prostředí EU reagovat při rozpravě na mimořádném zasedání Rady k tomuto tématu 23. listopadu. Hlavy států a předsedové vlád zemí EU přijaly pro posouzení aktuálního vývoje ještě termín zasedání 10. – 11. prosince s cílem přijmout nutná rozhodnutí s ohledem na počáteční fázi kodaňské konference.

2. Směrem k udržitelnému rozvoji: ekologicky účinná ekonomika v rámci lisabonské agendy v období po roce 2010 a strategie EU pro udržitelný rozvoj

Na jednání Coreperu se podařilo vyřešit všechny sporné body kromě odstavce 5 a první odrážky odstavce 6 (otázky zdanění a fiskální reformy). V diskusi na Radě Evropská komise uplatnila výhradu ke specifikaci budoucího akčního programu pro životní prostředí a předložila stanovisko do záznamu z jednání Rady. Delegace Slovinska upozornila na podporu spojení Lisabonské strategie a Strategie udržitelného rozvoje a rovněž předložila stanovisko do záznamu z jednání Rady. Některé delegace podpořily text závěrů s výjimkou první odrážky odstavce 6, jiné delegace odmítly závazky stanovené v odstavci 5 (požadovaly např. analýzu dopadů, případně odkaz na závěry Rady z roku 2007, případně na závěry Evropské rady z roku 2008). Značná část delegací podpořila text závěrů Rady v předloženém znění.

Švédské předsednictví předložilo nové kompromisní znění odstavce 5 a první odrážky odstavce 6 (úprava podpory přechodu k eko-efektivní ekonomice v členských zemích v odstavci 5 a odstranění odkazu na zdanění uhlíku v první odrážce odstavce 6) a dále doplnění dvou nových odstavců týkajících se nákladově efektivních metod redukce skleníkových plynů. Kompromisní návrh švédského předsednictví byl delegacemi akceptován.

Česká republika ve svém vystoupení ocenila, že švédské předsednictví zapracovalo naše připomínky už na pracovní úrovni, a proto jsme mohli vyjádřit s navrženým (a posléze i upraveným) zněním závěrů souhlas. Vzhledem k provázanosti tematik ČR současně prezentovala informaci o průběhu a výstupech „Green Economy Ambassadors Forum“, jež se uskutečnilo v Praze 7. října 2009. ČR vyzvala budoucí předsednictví, aby na úspěšnou iniciativu ČR a Švédska navázala i v příštím roce. Španělsko poděkovalo za zajímavý podnět a přislíbilo, že o tom s Belgií bude jednat. Pokud by se další obdobná konference příští rok konala, Španělsko uvítá předání zkušeností s pořádáním takové akce.

Závěry Rady k ekologicky účinné ekonomice byly jednomyslně přijaty v upraveném znění. Finální text závěrů je k dispozici na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/envir/110627.pdf. Členské státy se tak shodly na tom, že dosažení ekologicky účinné ekonomiky by mělo být základním prvkem nové Lisabonské strategie pro období po roce 2010. Dále zdůraznily, že ekologicky účinnou ekonomiku lze podpořit změnou příjmové základny vnitrostátních rozpočtů, kdy se namísto zdanění práce a podniků zdaní využívání zdrojů a energie, jakož i negativní dopady na životní prostředí. Rada proto vyzvala členské státy, aby zvážily reformy, které tuto změnu usnadní. Zároveň uznala, že některé členské státy docílily zdaněním emisí oxidu uhličitého nákladově účinné snížení emisí skleníkových plynů. Rada rovněž vyzvala Evropskou komisi, aby prioritně přezkoumala odvětví po odvětví podpory, jež mají značný negativní dopad na životní prostředí a jsou v rozporu s udržitelným rozvojem, a to s cílem postupně tyto podpory odstranit v souladu se strategií EU pro udržitelný rozvoj a nedávnou výzvu skupiny G20.

3. Sdělení Komise o strategii EU pro zlepšení postupů demontáže lodí

Švédské předsednictví na úvod uvedlo, že cílem závěrů je poslat politický vzkaz odhodlanosti EU řešit problém demontáže lodí. Asi 40 procent světové obchodní flotily totiž patří evropským společnostem. Po ukončení životnosti jsou lodě často rozebírány v rozvojových zemích metodami, které škodí jak životnímu prostředí, tak zdravím pracovníků.

Při jednání Rady trvala jedna delegace na své připomínce proti dalšímu odkladu řešení problému do další konference smluvních stran Basilejské úmluvy. Švédské předsednictví proto navrhlo doplnění odkazu,

ve kterém se EK vyzývá k předložení zprávy Radě o posuzování souladu mezi úmluvami a legislativou EU během roku 2010. Žádná z delegací nevnesla další připomínky a závěry Rady byly v tomto pozměněném znění jednomyslně přijaty. Finální text závěrů je k dispozici na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/envir/110626.pdf.

Schválený text důrazně vybízí členské státy EU, aby se prioritně zasadily o ratifikaci Hongkongské úmluvy a umožnily tak její brzký vstup v platnost a dosažení skutečných a účinných změn v praxi. Tato úmluva, přijatá v květnu 2009 na konferenci Mezinárodní námořní organizace (IMO), stanoví komplexní systém kontrol a vymáhání příslušných opatření v celém životním cyklu lodí a je významným krokem k postupnému ukončení nebezpečných a ekologicky škodlivých pracovních postupů, mimo jiné pokud jde o stávající praxi najíždění lodí s ukončenou životností na břeh (beaching).

ČR nemá v tuto chvíli v Námořním rejstříku zaregistrovanou žádnou loď a geografická poloha ČR vylučuje zřízení recyklačních pracovišť na území ČR – aktuálně se tedy tato problematika České republiky přímo nedotýká. ČR tak neměla se závěry Rady problém a k tomuto tématu nevystupovala.

4. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ) a Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních (RoHS) – politická rozprava

Po několika jednáních pracovní skupiny pro životní prostředí k revizi směrnic 2002/95/ES a 2002/96/ES se ukázalo, že rozsah těchto směrnic (tedy to, kterých elektrických a elektronických zařízení se mají týkat pravidla pro omezení nebezpečných látek, opětovné použití a recyklaci) je jedním z nejspornějších témat. Proto předsednictví navrhlo kompromisní znění obou návrhů (oddělení rozsahu působnosti na základě rozdílných právních základů, otevření rozsahu působnosti) a připravilo pro veřejnou rozpravu na Radě otázky, jež měly ukázat, zda ministři podporují směr vytčený švédským předsednictvím.

Oddělení rozsahů působnosti obou směrnic podpořily všechny vystoupivší delegace, a to především s poukazem na rozdílné právní základy předpisů a jejich rozdílné cíle. V diskusi k možnému otevření rozsahu

u směrnice RoHS se odmítavě vyjádřila pouze delegace Velké Británie, ostatní delegace otevření rozsahu podpořily. V diskusi k návrhu OEEZ delegace Lotyšska, Velké Británie a ČR podpořily původní návrh Evropské komise s poukazem na nutnost zpracování analýzy dopadů případného otevření rozsahu směrnice. Otevření rozsahu směrnice podpořila většina delegací, delegace Dánska (s podporou delegace Německa) navrhuje úplné otevření rozsahu směrnice a změnu kategorizace zařízení. Rada delegací ve svém vystoupení upozornila na problematické dosažení cílů sběru elektrozařízení navržených v projednávané směrnici.

Evropská komise se k návrhu otevření rozsahů působnosti u směrnic vyjádřila skepticky (otevření působnosti rozsahu RoHS by mělo být doplněno definicí přesně stanovených výjimek – problematické, stejně jako definice výjimek pro zdravotnická zařízení a zařízení pro národní bezpečnost – dle EK neexistují spolehlivé informace o dopadech takovýchto výjimek a jejich posouzení by bylo časově velmi náročné). Otevření rozsahu předpisů proto musí dle EK předcházet pečlivá analýza dopadů, k jejímu urychlenému zpracování se nicméně EK nezavázala.

ČR ve svém vystoupení podpořila oddělení rozsahu působnosti obou směrnic s poukazem jak na odlišné cíle směrnic, tak na právní jistotu při posuzování shody výrobků na úrovni Společenství. Co se týče konkrétní podoby rozsahu směrnic, ČR se domnívá, že pro zodpovědné rozhodnutí potřebujeme mít k dispozici hlubší přezkum možných dopadů jednotlivých variant. Protože v tuto chvíli máme k dispozici jen oficiální hodnocení dopadů původních návrhů Evropské komise, požádali jsme Evropskou komisi o vypracování ad hoc analýzy dopadů dalších variant rozsahu. Obecně ČR širší a jednotný rozsah směrnice RoHS vnímá pozitivně jak z hlediska vyšší míry ochrany životního prostředí omezením nebezpečných látek ve větší škále výrobků, tak s ohledem na právní základ směrnice. Měli bychom však mít jasné identifikováno rozšíření rozsahu, včetně typů zařízení, který by byly novou úpravou zahrnuty. S tímto také souvisí jasné vymezení negativního seznamu vyjmutých zařízení, jež by měl být z hlediska právní jistoty pokud možno co nejobjektivnější a neměl by být měněn (například prostřednictvím komitologie). U rozsahu směrnice WEEE obecně preferujeme variantu odpovídající stávající legislativě, tedy minimální seznam elektrozařízení, který je možné členským státem rozšířit. Případná úprava rozsahu směrnice – tedy otevření rozsahu směrnice WEEE nebo změna počtu kategorií elektrozařízení vymezujících roz-

sah působnosti směrnice – musí respektovat především hledisko sběru a zpracování širšího okruhu potenciálních elektrozařízení a připravenost zpracovatelských kapacit.

Na základě rozpravy ministrů, jejíž zážnam je možné zhlédnout na <http://video.consilium.europa.eu/index.php?pl=2&sessionno=2533&lang=EN>, může nyní projednávání obou předpisů v Radě pokračovat s oddělenými rozsahy působnosti. Jednání pracovních skupin se nyní mj. zaměří na další problematiké body (cíle sběru, definice výrobce, zahrnutí či vyloučení

dalších látek). Evropský parlament se kvůli červnovým volbám návrhy ještě příliš nezabýval – hlasování ve výboru ENVI je předběžně plánováno na duben 2010 a hlasování v plénu na květen 2010.

Další výstupy z Rady

Rada bez rozpravy jmenovala zástupce Řecka a Španělska do Výboru regionů.

Španělsko informovalo o problematice ochrany lesů, zachování biologické rozmanitosti a boji proti lesním požárům.

Dánsko informovalo o kombinaci účinku různých chemických látek s důrazem na expozici dětí četným endokrinním disruptorům a švédské předsednictví přislíbilo, že pro jednání Rady pro životní prostředí 22. prosince připraví k tomuto tématu návrh závěrů Rady.

*Ing. Alexandr Jevsejenko,
odbor Evropské unie MŽP ČR*

Základní kameny pozice EU pro klimatický summit v Kodani

Ze závěrů Rady pro životní prostředí 21. října a závěrů Evropské rady 29. – 30. října 2009 jednomyslně podpořených všemi členskými státy vyplývá, že Rada Evropské unie:

- Vítá skutečnost, že nejnovější inventury za rok 2007 jasně ukazují, že pokles souhrnných emisí EU pokračuje; zdůrazňuje, že EU směřuje ke splnění svých cílů prvního kontrolního období podle Kjótského protokolu. Rada podotýká, že v průběhu stávajícího kontrolního období podle Kjótského protokolu se pravděpodobně nahromadí značný počet nevyužitých jednotek přiděleného množství (AAU). Touto otázkou je třeba se zabývat nediskriminačním způsobem s rovnocenným přístupem k evropským i mimoevropským zemím a dbát přitom na to, aby při řešení nadbytku jednotek přiděleného množství nebyla narušena ekologická vyváženost kodaňské dohody.
- Zdůrazňuje, že pro období od 1. ledna 2013 je třeba dosáhnout právně závazné dohody, jež bude vycházet z Kjótského protokolu a začlení všechny jeho zásadní prvky a která by měla být výsledkem konference v Kodani v prosinci roku 2009. Domnívá se, že nejlepším základem pro lepší provádění, zajištění soudržnosti při uplatňování mezinárodního režimu v oblasti klimatu v období po roce 2012 a pro snazší ratifikaci dohody jednotlivými stranami a její vstup v platnost by byl jeden právně závazný nástroj, aby bylo možné do-

sáhnout zapojení všech stran, a uvádí, že je ochotna otevřeně jednat s ostatními stranami o jiných možnostech dosažení těchto cílů.

- Přeje si vyzdvihnout výsledek zasedání MEF, na kterém zúčastněné země, včetně klíčových rozvojových zemí, uznaly vědecký názor, že celosvětové oteplení by nemělo přesáhnout 2 °C oproti úrovni před průmyslovou revolucí.
- Zdůrazňuje, že v souladu se zjištěními IPCC představenými v jeho čtvrté hodnotící zprávě a se zjištěními novějších studií by měly rozvinuté země jako skupina snížit své emise skleníkových plynů na hodnoty nižší než v roce 1990 prostřednictvím vnitrostátního a doplňujícího mezinárodního úsilí, a to o 25 až 40 % do roku 2020 a o 80 až 95 % do roku 2050, zatímco skupina rozvojových zemí by měla do roku 2020 dosáhnout značného zpomalení v současné době předpokládaného tempa růstu emisí v řádu 15 až 30 %. Rada proto podporuje cíl EU snížit do roku 2050 emise o 80 – 95 % ve srovnání s hodnotami z roku 1990
- Zdůrazňuje potřebu vyhodnocovat, vykazovat a ověřovat mitigační opatření, aby se zajistila transparentnost, odpovědnost a posílila důvěra veřejnosti i soukromého sektoru v dosažení celo-

světových a národních cílů. Rada znovu opakuje, že alespoň všechny strany uvedené na seznamu v příloze I k UNFCCC, všechny stávající členské státy EU, kandidátské země EU a potenciální kandidátské země, které nejsou uvedeny v příloze I rámcové úmluvy, by se měly zavázat k ambiciózním závazným kvantifikovaným cílům omezení nebo snížení emisí. Vyzývá ostatní strany, které nejsou uvedeny v příloze I, jejichž úroveň rozvoje a HDP na obyvatele jsou srovnatelné s úrovní skupiny rozvinutých zemí, zejména členské a kandidátské státy OECD, aby zvážily přijetí podobných závazků úměrných jejich povinnostem, možnostem a vnitrostátním podmínkám. Rada znovu opakuje své odhodlání zvýšit příspěvek EU k celosvětové a komplexní dohodě pro období po roce 2012 na 30% snížení emisí oproti hodnotám z roku 1990 za předpokladu, že se další rozvinuté země zaváží ke srovnatelnému snížení emisí a že rozvojové země přispějí úměrně svým povinnostem a odpovídajícím možnostem.

- Znovu opakuje, že celosvětové cíle snížení emisí pro odvětví mezinárodní letecké a námořní dopravy by měly být začleněny do kodaňské dohody a že strany by se měly zavázat, že budou prostřednictvím Mezinárodní organizace pro ci-

vilní letectví (ICAO) a Mezinárodní námořní organizace (IMO) usilovat o dosažení mezinárodní dohody, která nepovede k narušení hospodářské soutěže ani přesouvání zdrojů emisí CO₂, která bude dojednána v roce 2010 a schválena do roku 2011. Je toho názoru, že pro účely jednání na COP 15 by celosvětové cíle snížení emisí skleníkových plynů pocházejících z mezinárodní letecké a námořní dopravy měly být prostřednictvím UNFCCC stanoveny tak, aby do roku 2020 bylo v případě odvětví letecké dopravy dosaženo snížení o 10 % a v odvětví námořní dopravy o 20 % v porovnání s hodnotami v roce 2005, přičemž by tyto cíle měly být globálně uskutečňovány způsobem zajišťujícím rovné podmínky pro všechny. Znovu potvrzuje, že EU v této souvislosti podporuje využití globálních tržních nástrojů ke snížení emisí z těchto odvětví a že by tyto nástroje měly být vyvíjeny v rámci ICAO a IMO.

- Připomíná návrh na vytvoření akčního rámce pro adaptace jako součásti této dohody a zdůrazňuje nutnost zvýšit podporu přizpůsobování v rozvojových zemích do roku 2012 a v pozdějších letech, se zaměřením na země a regiony, které jsou obzvláště zranitelné, pokud jde o nepříznivé dopady změny klimatu.
- Rada potvrzuje odhady Komise, podle nichž by celkové čisté dodatečné náklady na mitigaci a adaptaci v rozvojových zemích mohly do roku 2020 dosáhnout výše přibližně 100 miliard eur ročně, přičemž by měly být realizovány jako kombinace vlastních zdrojů, mezinárodního trhu s uhlíkem a mezinárodních veřejných finančních prostředků. Celková výše potřebné mezinárodní veřejné podpory by se podle odhadů mohla do roku 2020 pohybovat v rozmezí od 22 do 50 miliard eur ročně za předpokladu, že náklady na celosvětové úrovni budou spravedlivě rozloženy v souladu s rozdělovacím klíčem dohodnutým stranami, že bude dosaženo ujednání o řízení a že dojde k pokroku v uskutečňování konkrétních zmírňujících opatření a ambiciózních strategií nízkouhlíkového rozvoje či plánů nízkouhlíkového růstu. Všechny země, s výjimkou nejméně rozvinutých zemí, by měly přispět k mezinárodnímu veřejnému financování na základě komplexního globálního rozdělovacího klíče, který by byl založen na úrovních emisí a HDP, aby odrážel jak odpovědnost za globální emise, tak i schopnost pla-

tit, přičemž by úrovním emisí přikládal zvláštní význam. Důraz na emise by měl být časem zesílen, aby se tak zohlednily změny ekonomik. EU a její členské státy jsou připraveny přijmout odpovídající spravedlivý podíl na celkovém mezinárodním veřejném financování. S přihlédnutím k odhadům Komise, podle nichž v prvních třech letech po přijetí ambiciózní dohody v Kodani bude na celosvětové úrovni zapotřebí financování ve výši 5 až 7 miliard eur ročně, Rada zdůrazňuje, že konkrétní částka bude stanovena s ohledem na výsledky kodaňské konference. EU a její členské státy jsou v této souvislosti připraveny přispět k těmto nákladům svým spravedlivým dílem. Rada zdůrazňuje, že tento příspěvek bude podmíněn srovnatelným úsilím ze strany dalších hlavních aktérů. Souběžně s poskytováním financování na opatření v oblasti klimatu by se všechny strany na mezinárodní úrovni měly zavázat, že toto financování nebude zpochybňovat či ohrožovat boj proti chudobě ani probíhající úsilí za účelem dosažení rozvojových cílů tisíciletí.

- Zdůrazňuje význam zmírňujících opatření ve využívání půdy, změně využívání půdy a lesnictví (LULUCF), a to zejména vytvořením pobídek pro omezení odlesňování a znehodnocování lesů a pro udržitelné hospodaření s lesy v rozvojových zemích – měl by být zaveden mechanismus založený na výsledcích, který uznává ověřená snížení emisí. Uznává, že budoucí pravidla upravující započítávání obhospodařování lesů by měla zajišťovat odpovídající rovnováhu mezi dalšími podněty pro ukládání CO₂, využití výrobků ze dřeva a energie získané z biomasy. Zdůrazňuje potřebu budoucích pravidel započítávání v zájmu zachování ekologické vyváženosti kodaňské dohody. Uznává, že metody měření a předvídání toků emisí skleníkových plynů v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví jsou stále spojeny s obtížemi, pokud jde o vysokou míru přesnosti. Vítá další jednání o pravidlech započítávání obhospodařování lesů s dalšími stranami, přičemž EU je ochotna jednat o režimech založených na využití referenční úrovně (práh) obsahující ekologický interval (pásmo), a zároveň si je vědoma skutečnosti, že v důsledku vnitrostátních okolností, jako jsou například dopady různého věkového složení lesů, mohou země potřebovat určitou míru flexibility, pokud jde o volbu referenční úrovně, včetně možnosti využití údajů z minulosti nebo roz-

sáhlých a transparentních výhledů otevřených nezávislému přezkumu a ověření. V rámci těchto jednání by mohlo být rovněž zváženo využití započítávání metodou gross-net s diskontním faktorem. Je toho názoru, že pravidla započítávání musí zohledňovat emise a propady spojené s mimořádnými jevy (projevy vyšší moci), aby bylo možné omezit riziko výskytu situací, kdy strany nemohou v důsledku takových jevů splnit své cíle v oblasti zmírnění. Domnívá se, že s výhradou umožnění takové flexibility by započítávání obhospodařování lesů mělo být povinné alespoň pro všechny strany, které v kodaňské dohodě přijmou kvantifikované závazky.

- Všechny země, s výjimkou nejméně rozvinutých zemí, by se měly zavázat k samostatnému vypracování ambiciózních, věrohodných strategií nízkouhlíkového rozvoje či plánů nízkouhlíkového růstu. Rada znovu opakuje, že stanovení ceny za emise skleníkových plynů prostřednictvím emisního obchodování a jiných tržních mechanismů je zásadní, aby bylo možné nákladově efektivním způsobem podporovat investice do nízkouhlíkových technologií a dosáhnout globálních cílů v oblasti mitigací; v této souvislosti vítá, že v řadě zemí OECD jsou nadále rozvíjeny právní předpisy pro emisní obchodování. Opětovně vyzývá, aby byl co nejdříve, pokud možno nejpozději v roce 2015, prostřednictvím propojení systémů emisního obchodování, jež jsou srovnatelné ambiciózní a slučitelné co do struktury, vytvořen trh s uhlíkem zahrnující všechny země OECD a aby byl tento trh do roku 2020 rozšířen na hospodářsky vyspělejší rozvojové země.
- Zdůrazňuje, že je důležité provést reformu mechanismů čistého rozvoje (CDM) a společného provádění (JI), mimo jiné prostřednictvím posílení jejich efektivnosti, účinnosti a ekologické vyváženosti a řízení. V tomto ohledu se domnívá, že by případně mělo být stanoveno používání ambiciózních standardizovaných referenčních hodnot pro určení výchozí úrovně a hodnocení adicionality u konkrétních typů projektů v rámci mechanismu čistého rozvoje. Dále zdůrazňuje, že je důležité zajistit větší přínos mechanismu čistého rozvoje pro udržitelný rozvoj a celosvětové snížení emisí a posílit účast nejméně rozvinutých zemí.

*Ing. Alexandr Jevsejenko,
odbor Evropské unie MŽP ČR*

System managementu hospodaření s energiemi

Ministerstvo životního prostředí si uvědomuje význam a důležitost efektivního hospodaření se zdroji energie jak při těžbě energetických zdrojů, tak při samotné spotřebě energie. V oblasti energetiky jsou vedle využívání potenciálu obnovitelných zdrojů pro MŽP zásadní prioritou energetické úspory. Podstatným problémem, který mj. zmiňuje tzv. Pačesova komise ve své zprávě z roku 2008, kde posuzuje energetické potřeby České republiky v dlouhodobém časovém horizontu, je vysoká energetická náročnost českého hospodářství.

Evropská norma pro hospodaření s energiemi

Rychlý ekonomický růst ČR v období po roce 2000 byl hlavním faktorem, který vedl k růstu spotřeby primárních zdrojů energie, konečné spotřeby energie a spotřeby elektřiny. Velmi významným způsobem se na spotřebě energie podílí sektor průmyslu – spotřebovává v současnosti v České republice cca 41 % konečné spotřeby energie.

Jednu z cest, jak mohou průmyslové (ale i další) podniky snižovat spotřebu energie a šetřit tak i své provozní náklady, nabízí tým odborníků z Evropského výboru pro normalizaci (známého pod označením CEN). Přichází se standardem, který má motivovat organizace k lepšímu hospodaření s energiemi. Tento standard se jmenuje **Systém managementu hospodaření s energiemi a nese označení EN 16001**.

Cílem této evropské normy je pomoci organizacím při vytváření systémů managementu a procesů nezbytných pro zvyšování energetické účinnosti. To by mělo vést ke snižování nákladů a emisí skleníkových plynů prostřednictvím systémového přístupu k managementu energií. Norma specifikuje požadavky na systém energetického managementu tak, aby bylo organizacím umožněno vytváření takových politik a cílů, které berou v úvahu legislativní požadavky a informace týkající se významných energetických aspektů. Norma je určena pro všechny druhy a velikosti organizací, bez ohledu na jejich geografické, kulturní a společenské podmínky, tzn. že ji můžeme aplikovat jak v těžkém průmyslu, tak třeba v pohostinství nebo ve státní správě.

Norma EN 16001 je členěna do kapitol, přičemž jejich struktura je obdobná jako v normě ČSN EN ISO 14001. Proto pro organizace, které mají zavedený systém environmentálního managementu, představuje tato skutečnost podstatné zjednodušení při její implementaci. Zároveň však může být norma v organizaci zavedena

i samostatně s jinými systémy managementu a může být použita také pro účely certifikace.

Požadavky na systém managementu

Nyní si pojdme přiblížit jednotlivé požadavky normy. Požadavky na systém energetického managementu organizací jsou stanoveny v kapitole 3. Stejně, jako je tomu u jiných norem pro systémy managementu, i zde musí organizace vytvořit, dokumentovat, implementovat a udržovat systém energetického managementu, tak aby dosahovala neustálého zvyšování své energetické účinnosti.

Kapitola 3.2 se věnuje Energetické politice, která mimo jiné musí stanovovat závazky organizace k dosahování zvýšené energetické výkonnosti. V další kapitole 3.3 jsou definovány požadavky na plánování. Plánování je prováděno na základě identifikace analýzy energetických aspektů, podobně jako je tomu v normě ČSN EN ISO 14001. Tyto aspekty musí organizace pravidelně přezkoumávat a musí je v předem stanovených intervalech aktualizovat. Toto přezkoumání energetických aspektů musí zahrnovat například:

- minulou a současnou spotřebu energie a energetické faktory založené na měření;
- identifikaci oblastí, ve kterých existuje významná spotřeba energie, zejména pak těch oblastí, ve kterých došlo v minulém období k významné změně využití energie;
- odhad očekávané spotřeby energie v průběhu následujícího období;
- identifikaci všech osob pracujících pro organizaci, nebo jejím jménem, jejichž činnosti mohou vést k významným změnám ve spotřebě energie;
- identifikaci a prioritní seřazení příležitostí pro zvyšování energetické účinnosti.

I v této normě musí organizace identifikovat a zajistit přístup k aplikovatelným

legislativním požadavkům a určit, jak tyto požadavky bude aplikovat.

Energetické cíle, odpovědnosti, pravomoci

Kapitola 3.3.3 je věnována Energetickým cílům, cílovým hodnotám a programům. Cíle a cílové hodnoty musí být v souladu s energetickou politikou, včetně závazků ke zvyšování energetické účinnosti a v souladu s aplikovanými legislativními povinnostmi a požadavky, k jejichž dodržování se organizace zavázala. Organizace musí specifikovat cílové hodnoty těch kontrolovatelných parametrů, které mají významný dopad na energetickou účinnost. Energetické cíle a cílové hodnoty musí být měřitelné a dokumentované a musí být stanoven časový rámec pro jejich dosažení. Při stanovování cílů musí organizace brát v úvahu významné energetické aspekty identifikované v rámci přezkoumání, stejně jako své technologické možnosti, finanční, provozní a podnikatelské podmínky, legislativní požadavky a názory zainteresovaných stran.

Zdroje, role, odpovědnosti a pravomoci jsou popsány v kapitole 3.4.1. Vrcholové vedení musí zajistit dostupnost zdrojů nezbytných pro vytváření, implementaci, udržování a zlepšování systému energetického managementu. Role, odpovědnosti a pravomoci musí být určeny, dokumentovány a sdělovány tak, aby byla umožněna efektivita energetického managementu.

I tato norma obsahuje požadavek, aby vrcholové vedení jmenovalo představitel managementu. Představitel managementu musí být přiměřeně kompetentní a kvalifikovaný v oblasti energie a zvyšování energetické účinnosti. Velký důraz je kladen také na vzdělávání a kompetenci pracovníků. Organizace proto musí identifikovat potřeby výcviku vztahující se k řízení jejích významných energetických aspektů a k provozu jejího systému energetického managementu.

Pomoc pro zvyšování energetické účinnosti

Na závěr je důležité zmínit se o příloze normy, která uvádí návod na použití této evropské normy. Tento přístup je pro uživatele normy velice přínosný a začíná se aplikovat i u jiných standardů. Příloha A seznamuje uživatele detailně s požadavky jednotlivých kapitol a napomáhá tak odpovědným pracovníkům v její implementaci a pochopení.

Ministerstvo životního prostředí je přesvědčeno, že standard, jenž přináší norma EN 16001 – Systém managementu hospodaření s energiemi, je vhodným motivačním nástrojem, který přiměje organizace ke zvyšování energetické účinnosti a tím i k šetrnějšímu zacházení se zdroji energie. Spatřuje v ní potenciál dalšího rozvoje odpovědného přístupu firem a organizací k hospodaření s energiemi, což bude v blízké době, jak věříme, symbolem každé mo-

derní společnosti a bude to mj. představovat nezanedbatelnou konkurenční výhodu.

*Ing. Simon Palupčík, Technický a zkušební ústav stavební Praha, s. p.
Ing. Jan Švec, oddělení energetiky a obnovitelných zdrojů energie MŽP ČR*

Zdroj: EN 16001:2009 – Energy management systems – Requirements with guidance for use. The European Committee for Standardization (CEN). 2009

Titul Strom roku opět získala lípa

Osmý ročník oblíbené celostátní ankety Strom roku, kterou pořádá Nadace Partnerství, má svého vítěze za rok 2009. Nejsympatičtějším stromem se již po čtvrté za sebou stala lípa, a to Kotelská lípa z Libereckého kraje. Druhé místo obsadila Mladějovická lípa, na třetí příčce se umístil Kladrubský dub. Slavnostní vyhlášení proběhlo na Koncertě pro stromy, kde zazpívala Marta Kubišová.

Tisíciletá lípa rostoucí v osadě Kotel nedaleko Osečné obdržela díky rozsáhlé kampani občanského sdružení Naše Podještědí přes jedenáct tisíc hlasů. Kotelští získali pro „svůj“ strom zejména příznivce z okolních obcí a škol. Na hlasovací archy se však podepisovali také čtenáři Krajské vědecké knihovny v Liberci či zákazníci Podještědského knihkupectví. Dana Jadrná, předsedkyně sdružení bojujícího proti těžbě uranu v Podještědí, převzala 22. října 2009 na Koncertě pro stromy vítězný titul a šek na ošetření lípy na jaře roku 2010. „Za svým vítězstvím si Kotelská lípa tvrdě šla. Od samého začátku ankety se držela v jejím čele, což svědčí hlavně o nadšení a skvělé kampani jejich navrhovatelů,“

uvedla Adéla Badáňová z Nadace Partnerství. Druhou příčku obsadila Mladějovická lípa se zaslouženým počtem 7 805 hlasů, třetí se s 6 387 hlasy umístil památný dub rostoucí nedaleko benediktinského kláštera v Kladrubech.

Hlasování v anketě Strom roku je zpoplatněno a jeho výtěžek směřuje do veřejné sbírky určené na výsadbu stromů. „Každý, kdo v anketě některý ze stromů podpořil, tak obzvláště řečeno zasadil další strom,“ vysvětlila Badáňová. „V letošním ročníku se podařilo vybrat plných 170 tisíc korun, které budou rozděleny mezi žadatele o grant na výsadbu stromů,“ doplnila Magdaléna Dobišová ze společnosti Skanska. Každoročně tak díky anketě vyrostou desítky nových alejí nebo stovky stromů v areálech škol a obecních parcích.

V anketě Strom roku však nejde pouze o získání vítězného titulu. Pozornost si zaslouží také příběhy finálových stromů. Pod prastarou Mladějovickou lípou si údajně odpočinul Prokop Holý, když v roce 1430 procházel se svými vojsky krajem. Kladrubský dub v osmdesátých letech neunikl pozornosti Jiřího Čechury a jeho mladých přírodovědců, kteří o tento strom pečují až do posud. Zlámanská oskeruše a Kamenická lí-

pa se staly symbolem své obce, pod Lípou v Maršově se skrývá vzkaz pro budoucí generace. „Cílem ankety je v neposlední řadě upozornit na krásné a zajímavé stromy, které mnohdy úzce souvisí s životem určité skupiny lidí, s historií obce, ale i celé naší země,“ dodala na závěr Adéla Badáňová z Nadace Partnerství.

Nadace Partnerství je nejvýznamnější česká nadace podporující projekty udržitelného rozvoje ve všech regionech České republiky. Její program Strom života pomáhá nevládním organizacím, obcím a dalším partnerům vytvářet zdravé a příjemné prostředí pro každodenní život, a to zejména podporou výsadby stromů a péče o krajinu či veřejná prostranství. Péči o stromy mohou lidé podporovat formou veřejné sbírky, každoročním hlasováním v anketě Strom roku nebo přímou účastí při výsadbách. Generálním partnerem programu Strom života je společnost Skanska CS, která jej v tomto roce podporuje částkou 5 milionů korun. Spoluvyhlašovatelem ankety je i Ministerstvo životního prostředí.

Více informací o anketě Strom roku najdete na www.stromzivota.cz/anketa.

Zdroj: Nadace Partnerství, upraveno (red) Foto Petr Francán

- ▲ **1. Vítězná lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) v osadě Kotel na první pohled zaujme svou rozložitou korunou a vykotlaným kmenem s několika otvory. Tisíciletá lípa byla vždy pevně spjata s historií osady a jejích obyvatel. Přežila zničení obce během husitského nájezdu v roce 1444 či napadení náchodskými a časlavskými sedláky v roce 1680. Zažila vysídlování německých občanů po skončení druhé světové války. V současnosti je kotelská lípa symbolem odporu místních obyvatel proti plánům těžit v Podještědí uran. Lípa na první pohled vypadá jako srostlý trojkmen, avšak tři mohutné větve koruny patří jedinému stromu. Pravděpodobně se jedná o nejmohutnější jednokmennou lípu v naší republice.**

2.

4.

3.

5.

6.

7.

- ▲ 2. Mladějovická lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) roste nedaleko kostela sv. Máří Magdalény v blízkosti dřívějšího rybníka. Je unikátní zejména svým vzhledem – její kmen tvoří dva pokroucené kmene. Lípa pro zdejší lidi symbolizuje lásku (listy ve tvaru srdce); moudrost (vrásčitá kůra, která svědčí o vysokém stáří stromu); přátelství lidí, které prochází zkouškami (symbolizované dvěma pokroucenými kmeny); ochranu (vykotlaný kmen, do kterého se vejde 14 osob) a tajemství (můžete zde vidět jeskyně, různé pohádkové bytosti).
- ▲ 3. Dub letní (*Quercus robur*) nedaleko hlavní brány Kladrubského kláštera stojí právě na místě, odkud v roce 1421 husité pod vedením Jana Žižky klášter dobývali a marně hradby bránili místní poddaní a okolní zemané. V té době byl dub možná slabým proutkem. Je však pravděpodobnější, že jej někdo vysadil přibližně o sto let později. V dalších staletích se strom stal součástí dubové aleje, již však vyvrátila mohutná vichřice v roce 1843. Strom přežil spolu se dvěma svými bratry, kteří stojí nedaleko od něj. Na začátku osmdesátých let dvacátého století neunikl pozornosti místního přírodovědného kroužku Zlatý list a od té doby je pravidelně opečováván. Dub byl v roce 1983 vyhlášen za památný. Dub je součástí naučné stezky Kladruby.
- ▲ 4. Majestání jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) ve Světlé Hoře stojí na místě zaniklé osady Morgenland (Ranná).
- ▲ 5. Koruna lípy malolisté (*Tilia cordata*) – Samaritánky – u obce Hradiště v Podyjí se klene nad bílou kapličkou, ze které tiše vytéká pramen vody.
- ▲ 6. Lípa malolistá (*Tilia cordata*) u fary v Horním Maršově je výrazným prvkem historické části obce tvořené kostelem, barokní farou a sochou sv. Jana.
- ▲ 7. Lípa malolistá (*Tilia cordata*), symbol obce Kamenice nad Lipou, v minulosti údajně měla 19 dlouhých větví, na nichž byl umístěn taneční parket.

Celosvětový kongres o divočině

Co mají Merida, Yucatán a mayská civilizace společného s divočinou? Překvapivě mnoho a od listopadu letošního roku ještě více.

Zničená příroda ohrožuje živobytí

Čtenáři populárně-naučných cestopisů Miroslava Stingla si možná vzpomenou, že mesoamerické civilizace složitými obřady přivolávaly déšť a podzemní zásobárny sladké vody v cenotes uctívaly coby svatyně. Hospodářský rozvoj jednotlivých městských sídel byl vykoupen téměř kompletním odlesněním Yucatánu, vyčerpáním úrodnosti zemědělské půdy, a úbytlem zásob sladké vody. Docházelo k častým válkám o přírodní zdroje. Stále mohutnější svatyně a komplikovanější obřady nemohly zabránit úpadku civilizace a příchod Evropanů koncem 15. století pak rozpad mayské kultury jen urychlil.

V současnosti je možné na Yucatánu pozorovat nejen architektonické památky z různých období mayské kultury, ale taky následky století zemědělské činnosti. Obdobně jako v dalších oblastech Střední Ameriky i na Yucatánu zcela chybí původní vegetace a většinu venkova pokrývá buď aktuálně zemědělsky využívaná půda nebo různě staré úhory, které zarůstají druhy sekundární suksese, případně nepůvodními druhy. Po nějaké době jsou dřeviny opět vy-

káceny, dřevo z části využito coby stavební či na otop a zbytek je spálen k pohnojení nově založeného kukuřičného políčka. Agrotechnologie se od dob starých Mayů neměnila. Jen úrodnost půdy je stále nižší, a proto bývá vylepšována chemií. Náklady na zajištění životytí jsou stále vyšší.

Feel – Thig – Act

Na každém kroku pozorovatelná poučení o úzké vazbě mezi lidskou civilizací a přírodními zdroji byla pravděpodobně jen jedním z důvodů, proč se 5. – 13. listopadu 2009 v Meridě, městě s nejstarší katolickou katedrálou na americkém kontinentě, konal 9. Celosvětový kongres o divočině (WWC9, 9th World Wilderness Congress). Wild Foundation, mezinárodní organizace založená v roce 1974 s cílem celosvětově chránit divočinu, se v průběhu osmi dní trvajícího kongresu skvěle podařilo naplnit hlavní motto: „Feel – Thing – Act“. Na rozdíl od jiných politických konferencí a vědeckých kongresů program WWC9 nabízel více než dvanácti stovkám účastníků velmi vyváženou mozaiku odborných přednášek (mj. Jane Goodallové, Mario Moliny – nositele Nobelovy ceny z r. 1995 za chemii a za jeho podíl na ob-

jevu ohrožení ozónové vrstvy) a prezentací o konkrétních projektech. Zaznívala často silná osobní svědectví farmářů, domorodců i podnikatelů z nejrůznějších koutů Země, kteří si uvědomili, jak je pro ně divoká příroda důležitá, a rozhodli se udělat něco pro zachování posledních koutků divočiny ve své domovině. Po celý týden vycházely speciální konferenční noviny a konala se řada doprovodných akcí (praktické semináře, workshopy, křty několika knih, filmové projekce, fotografické výstavy, exkurze atd.).

Slavnostního otevření kongresu se zúčastnil mexický prezident, který zdůraznil svůj osobní zájem na ochraně divoké přírody a za velmi pozitivní označil první mezinárodní dohodu o ochraně divočiny, kterou u příležitosti konání WWC9 podepsaly vlády Mexika, USA a Kanady.

Divoké srdce Evropy v Americe

Blok věnovaný ochraně divočiny v Evropě byl zahájen projekcí videovzorku ministra životního ČR Ladislava Mika, který připomněl květnovou konferenci o evropské divočině konanou v rámci české předsednictví EU a dokument Poselství z Prahy obsahující závěry konference. V navazujícím vystoupení náměstek ministra František Pelc řekl, že pražská konference byla významným impulsem pro ochranu divočiny v Evropě a zdůraznil, že byť v současnosti pokrývají území divočiny pouze 1 % výměry evropského kontinentu, je velmi důležité zachovat toto přírodní i kulturní dědictví pro další generace. Dále mimo jiné uvedl: „Je nezpochybnitelné, že divoká příroda má nejenom velký význam pro ochranu biodiversity a také zajišťuje celou řadu ekosystémových služeb, jako je kvalitní půda, dostatek pitné vody či ochrana před povodněmi. Stále více je jasné, že oblasti divočiny hrají a budou hrát stále větší roli při adaptaci a hledání odpovědí na následky dějů provázejících klimatickou změnu.“ V závěru svého příspěvku František Pelc připomněl, že kromě slov o významu divočiny zaznívají v Evropě stále častěji důkazy o realizovaných projektech zaměřených na ochranu

▲ Náhradní vegetace na obnažené půdě u silnice v Mexiku. Foto Zdenka Křenová

evropské divočiny, a jako příklad uvedl Divoké srdce Evropy.

Projekt Divoké srdce Evropy, nově vznikající divočina na pomezí NP Šumava a Bavorský les, byl v rámci kongresu představen v samostatné prezentaci. Posluchače zaujaly informace o přírodním ostrovu uprostřed kulturní středoevropské krajiny. V rámci speciálního workshopu se diskutovalo o významu přeshraniční spolupráce v území bývalé „železné opony“, která po desetiletí rozdělovala nejen přírodu, ale ovlivnila i mysl lidí. Téma velmi zajímalo univerzitní tým z Arizonské univerzity, kde se v současnosti věnují výzkumu ekologických i sociologických aspektů „železné opony“ na pomezí jižních států USA a Mexika, i kolegy z Afriky, kteří se snaží hledat možnosti ochrany národních parků a rezervací v oblastech východní Afriky dlouhodobě zmítané etnickými a národnostními konflikty.

Message from Merida

Účastníci kongresu přijali prohlášení „Message from Merida“ (více <http://www.wild.org/mensaje-de-merida>), kterým využívají mezinárodní společenství k účinné ochraně celosvětové divočiny, protože nedokážeme-li poslední přírodní oblasti zachránit pro příští generace, bude naše planeta ochuzena v mnoha směrech – v biologickém, kulturním, ekonomickém i duchovním rozměru. S ohledem na blížící se konferenci o klimatu v Kodani je v dokumentu zdůrazněna urgentní potřeba efektivních opatření směřujících ke snížení produkce skleníkových plynů. Součástí dokumentu je také výzva směřovaná k UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) a CBD (Convention on Biological Diversity), sesterským iniciativám vzniklým v rám-

▲ Uxmal – staré mayské sídliště, které si vegetace pomalu bere zpět. Foto Hans Kiener

ci Summit Země konaného v roce 1992 v Riu de Janeiro, aby všichni zainteresovaní mnohem více propojili své aktivity a společně se snažili zastavit celosvětovou degradaci životního prostředí.

V rámci kongresu vzniklo celkem 42 rezolucí (více <http://www.wild.org/resolutions-from-wild9/>) věnujících se otázkám ochrany divočiny v jednotlivých částech světa. Dále byla nově vytvořena koalice nazvaná „Corporate Commitment to Wilderness“, do které se oficiální podpisem Memoranda o porozumění zapojilo celkem 15 obchodních korporací (např. CEMEX, CocaCola, Walmart

Mexico, energetická společnost Acciona Energia), které se rozhodly aktivně spolupracovat s Wild Foundation na ochranných projektech. Počin jistě hodný následování, stejně jako i mnohé další aktivity jednotlivců, státních organizací, nevládních uskupení i obchodních společností, kteří se svými činy přihlásili k zodpovědnosti za budoucnost naší planety a rozhodli se aktivně podílet na ochraně divočiny.

RNDr. Zdenka Křenová, PhD., Správa NP Šumava, vedoucí sekce výzkumu a ochrany přírody

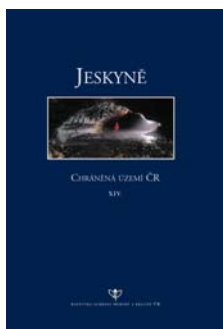
- ▼ Autorka článku při prezentaci projektu Divoké srdce Evropy na mexickém kongresu. Foto archiv NP Bavorský les

- ▼ Náместek ministra životního prostředí ČR František Pelc hovoří na celosvětovém kongresu o divočině v mexické Meridě. Foto Zdenka Křenová

Publikace

Jeskyně

Jaroslav Hromas a kolektiv

14. díl edice Chráněná území ČR představuje ojedinělou publikaci, která seznamuje čtenáře s jeskyněmi, krásy a pseudokrásy na celém území České republiky. Čtenář v ní najde kromě obecných souvislostí (geologie, geomorfologie, život v jeskyních, archeologické nálezy apod.) také přehled jednotlivých jeskyní uspořádaný podle regionů. Kniha je doplněna množstvím barevných fotografií. Na přípravě textu se podílelo přes čtyřicet odborníků, hlavním editorem je RNDr. Jaroslav Hromas.

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, 2009

Nástěnný kalendář Zpřístupnění jeskyně 2010

Chceme-li objevovat nové světy, nemusíme mít k tomu zrovna silný dalekohled. I nicotné části naší přírody v sobě ukrývají nekonečné množství překrásných obrazů. Fotografové se je snaží přiblížit pomocí makrofotografie. Ta je tématem snímků nového nástěnného kalendáře Správy jeskyní České republiky pro rok 2010. I v jeskyních totiž můžeme najít zajímavé, přestože mnohdy pomíjivé detaily, které člověk většinou přejde bez povšimnutí. Každá ze 14 zpřístupněných jeskyní má svůj list, kalendář má velikost A3.

Vydala Správa jeskyní ČR, 2009

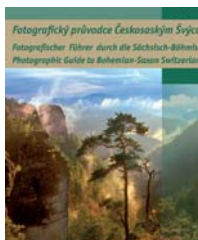
Správa Národního parku České Švýcarsko – ročenka 2008

Publikace shrnuje přehlednou a srozumitelnou formou aktivity Správy NP České Švýcarsko v roce 2008. Úvodní kapitoly jsou věnovány stručné charakteristice národního parku, profilu a poslání Správy NP, činnosti poradních a podpůrných orgánů Správy NP. Další část je věnována managementu, probíhajícím a realizovaným výzkumným projektům, péči o les či monitoringu přírodního prostředí (včetně charakteristického monitoringu skálních objektů), zmíněna je též oblast péče o kulturní dědictví. Velký prostor dostává oblast práce s veřejností a péče o návštěvníky. Nechybí ani kapitoly věnované spolupráci s partnerskými organizacemi a publikačním aktivitám. Závěrečné kapitoly jsou věnovány hospodářské činnosti Správy NP, státní správě, personalistice a kontrolní činnosti. Ročenka může sloužit jako důležitý zdroj informací o aktivitách v národním parku např. pro zástupce místní samosprávy, pracovníky médií, studenty, ale i pro další zájemce z řad široké veřejnosti.

Vydala Správa NP České Švýcarsko, 2009

DVD

Fotografický průvodce Českosaským Švýcarskem

Více než 800 fotografií krajiny, památek, flóry a fauny, včetně historických fotografií (srovnání včera a dnes). Informace o krajině, geomorfologii, fauně a flóře. Ucelená nabídka a informace o turistických možnostech regionu – zajímavé cíle, pěší výlety a cyklovýlety, tipy pro volný čas. Interaktivní mapa. Film Krajina tajemství (17 min.), spojiče a tapety na PC, pexeso. Celé DVD je ve třech jazykových mutacích – česká, německá, anglická.

Vydala obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, 2008

KDE NÁS NAJDETE

→ Infotherma 2010

Mezinárodní topenářská výstava zaměřená na ekologické a ekonomické vytápění, úspory energie a využívání obnovitelných zdrojů v malých a středních objektech, největší svého druhu v České i Slovenské republice, se bude konat od 18. do 21. ledna 2010 v Ostravě, na výstavišti Černá louka. Výstava spolu se svým doprovodným programem získala záštitu Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zemědělství a Ministerstva průmyslu a obchodu. Více informací najdete na www.infotherma.cz

→ Ozvěny Ekofilmu

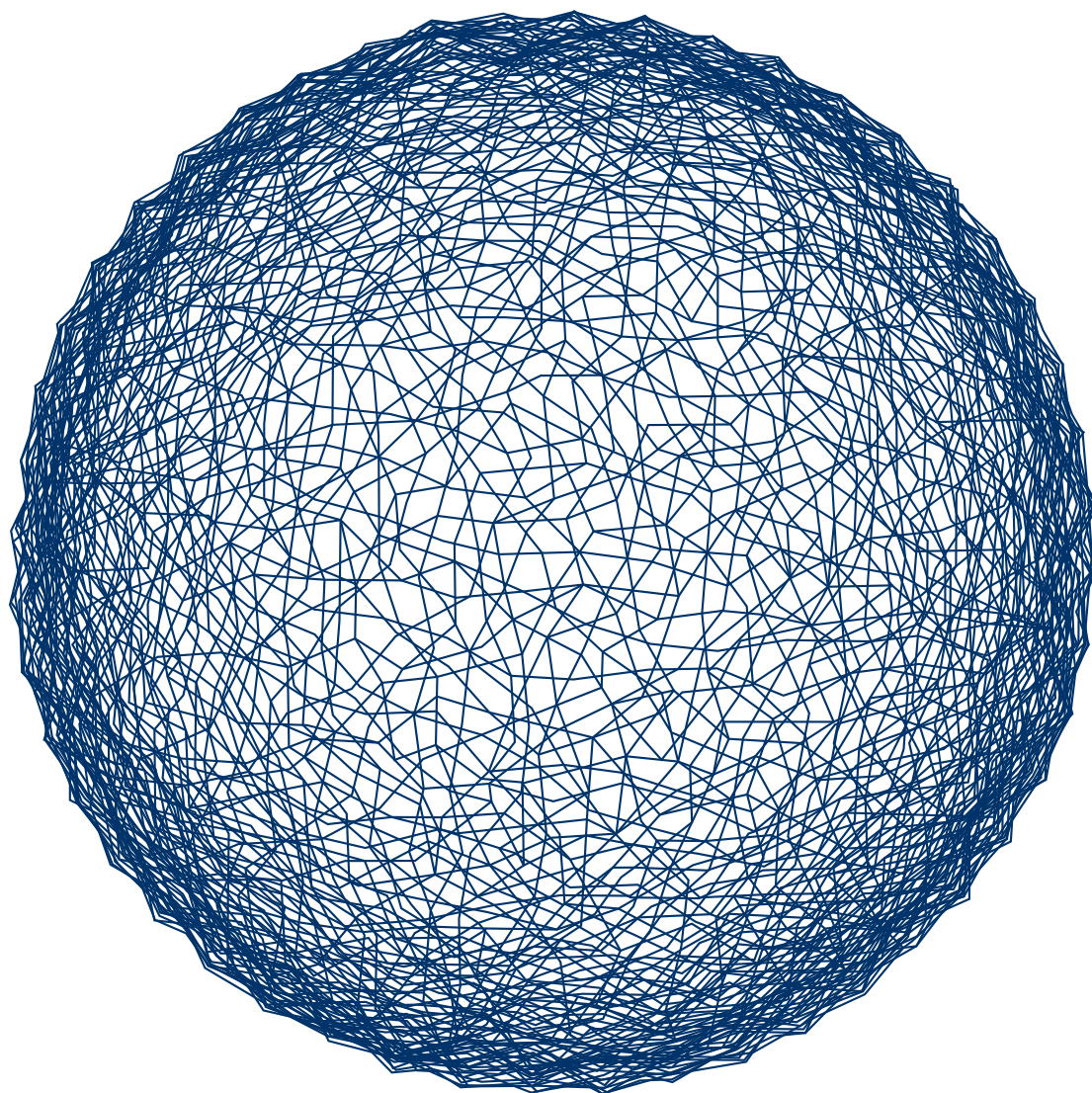
Ozvěny mezinárodního filmového festivalu Ekofilm se konají v průběhu celého roku na různých místech v České republice. Aktuální informace o termínech a místech

konání najdete na internetových stránkách www.ekofilm.cz v rubrice Kalendář akcí.

→ Naše národní parky – Zelené mosty Evropy

Výstava fotografií prezentující přírodu a krajinu našich národních parků vznikla při příležitosti stého výročí založení prvních národních parků v Evropě. Všechny naše národní parky – Krkonošský, Šumava, Podyjí i České Švýcarsko – jsou chráněná území, která překračují hranice a mají své protějšky na území sousedních států. Staly se tak symbolickými zelenými mosty, které zajišťují ochranu posledních fragmentů nedotčené přírody a zároveň jsou výrazem vůle evropských států společně chránit přírodní dědictví starého kontinentu.

Výstavu můžete v průběhu ledna vidět ve Škodově paláci v Praze. Pro přesnější informace sledujte rubriku Kalendář akcí na stránkách www.mzp.cz.

COP15 COPENHAGEN

UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE 2009

7. – 18. 12. 2009

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí ■ Ročník XIX, číslo 12/2009 ■ Vychází 11 čísel ročně ■ Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel. 267 122 549, www.mzp.cz ■ Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Kolářová, tel. 261 910 608, e-mail hana.kolarova@tiscali.cz ■ Grafická úprava SK CZECH, s.r.o.; fotografie bez uvedení zdroje jsou z archivu SK CZECH, s.r.o. ■ Tisk PBtisk, s. r. o. ■ Prosíme zájemce o odběr Zpravodaje MŽP, Věstníku MŽP a Zpravodaje EIA-IPPC-SEA, aby svou žádost a adresu k zasílání oznámili na e-mail zpravodaj@mzp.cz – budou tato periodika dostávat zdarma. Na stejný e-mail můžete psát i své dotazy a náměty. ■ MK ČR E 6189 ■ ISSN – tištěná verze 0862-9005

